

ZLATI KAMEN

revija za lokalno samoupravo

Posebna priložnostna izdaja. Marec 2015.

4. nagrada Zlati kamen

Razvojno najprodornejša občine leta 2015 je...

4. regionalne zmagovalke 2015

Prvič izbiramo zmagovalke tudi po regijah

4. stebri evropske kohezijske politike

Zemljevidi prihodnosti

 MojaObčina.si®
**Gradimo največjo
lokalno skupnost**

Tudi na mobilnih telefonih

 www.facebook.com/MojaObcina.si

 <http://twitter.com/MojaObcina>

 instagram.com/mojaobcina

Kazalo

Andrej Černe: Beseda novega predsednika Strokovnega Sveta Zlati kamen ?

Zlati kamen 2015

Kaj prinaša izbor za Zlati kamen 2015?

Prvič smo izbirali regionalne zmagovalce in v ta namen razdelili Slovenijo na štiri dele. In poseben poudarek smo dali na trajnostne prvine razvoja.

**In razvojno najbolj
prodorna občina leta 2015 je...**

Utemeljitev Strokovnega sveta.

Pregled regionalnih zmagovalk in finalistk

Zahodna Slovenija

Osrednja in jugovzhodna Slovenija

Od Posavja do Koroške

Vzhodna Slovenija

Dobre prakse 2015 Katalog dobrih praks

Izbrali smo 60 praks, ki so nam letos posebej zbudile pozornost

Konferenca Zlati kamen 2015:

Primer občine Ždar nad Sazavo

Nazarje: občina z zares brezplačno osnovno šolo

Izziv desetletja: evropska kohezijska politika

Kateri so glavni premiki na širši ravni, ki bodo v naslednjih letih zaznamovali tudi lokalni razvoj?

Strategije

Kaj prinašajo kazalniki ISSO

Modro je biti pameten

Smart City Platform – izvirna slovenska rešitev za upravljanje pametnih mest

Zlati kamen je publikacija, priložnostno izdana ob konferenci Zlati kamen 2015.
Publikacija je brezplačna.
Odgovorni urednik: Robert Mulej
Oblikovanje: Nina Marselan
Urednik fotografije: Miško Kranjec
Fotografija na naslovnici: Miško Kranjec

Založnik: SBR d.o.o.
Šarhova 8
1000 Ljubljana
Trženje: Marjana Vohar

Zlati kamen je blagovna znamka v lasti podjetij SBR d.o.o. in Planet GV d.o.o.
www.zlatikamen.si

Kaj prinaša izbor za Zlati kamen 2015?

Prvič smo izbirali regionalne zmagovalce in v ta namen razdelili Slovenijo na štiri dele. In poseben poudarek smo dali na trajnostne prvine razvoja. Rezultat: zelo različni finalisti.

Veni regiji (Osrednja in JV Slovenija) imamo v finalu prestolnico in občino Kostel z nekaj več kot 600 prebivalci – kar je le malo več od števila zaposlenih na mestni občini Ljubljana (560).

Posebnost letošnjega izbora je predvsem uvrstitev doslej največjega števila mestnih občin in regijskih središč med finaliste: v končni izbor so se prebile kar štiri mestne občine.

Glavni razlog je v rdeči niti letošnjega izbora – to je poudarek na trajnostnem razvoju, natančneje, na tem, v kolikšni meri občine svojo načelno trajnostno usmerjenost kažejo tudi z dejanji. In v tem mestne občine izstopajo, tako zaradi kritične mase strokovnih služb, ki omogočajo izvedbo zahtevnejših projektov, kot zaradi večjih obremenitev okolja v mestih.

Posebnost naše metodologije je prav v tem, da lahko primerja zelo različne kraje – vsa merila so namreč definirana relativno. Zanima nas torej, kako so v občini znali za dober razvoj izkoristiti vse svoje potenciale, vključno z velikostjo. Nič drugače ne ravna pri večini mednarodnih primerjav držav (kjer smo se veliko učili tudi sicer), ki uspešno primerjajo konkurenčnost Slovenije in Indije, četudi ima slednja več kot 600-krat več prebivalcev. Ljubljana ima samo 400-krat več

prebivalcev od Kostela. Mimogrede, v teh analizah konkurenčnosti sta Hong Kong ali Singapur uvrščena prav na vrh seznamov z veliko višjim indeksom od Kitajske ali Indije.

Kako smo izbirali?

Metodologije izbora v grobem ne spreminjamo. Vsako leto najprej opravimo analizo vseh javno dostopnih razvojnih dokumentov za 211 slovenskih občin (za Ankarano potrebujemo nekaj zgodovine). Vtis o razvojnih dosežkih občine dobimo tudi s pomočjo člankov v medijih in zlasti v občinskih glasilih.

Sledi kvantitativna analiza s pomočjo 51 kazalnikov v sistemu ISSO. Tretji korak je posebna kvalitativna analiza, kjer s pomočjo posebnega vzorca ocenjujejo strateško usmerjenost občine, politično kulturo in aktivnost. Ob tem posebej pretresemo tisto področje, ki je v posameznem letu posebej izpostavljeno. Letos smo se posebej osredotočali na trajnostni razvoj. Zadnji korak je glasovanje o zmagovalcih, ki ga opravi Strokovni svet Zlatega kamna.

Več o metodologiji in o zagatah, ki smo jih imeli pri izbiri zmagovalcev za leto 2015 lahko preberete na spletnem portalu za razvoj slovenske lokalne samouprave www.zlatikamen.si.

V čem izstopajo kandidatke?

- **Največji razvojni preboj: Kozje**
Kozje je v kratkem času naredilo pot od slabo razvitega kraja do občine, ki se po vrsti merljivih kazalnikov uvršča že med nadpovprečne.
- **Najbolj inovativna občina: Šentrupert**
Šentrupert preseneča tako z doslednim izvajanjem smelo zasnovane vizije kot z inovativnostjo svojih projektov.
- **Najbolj strateško upravljana občina: Ljubljana**
Pri Ljubljani se lahko učimo strateškega upravljanja, in projektne, ciljno usmerjenega dela.
- **Najbolj izvirni socialni programi: Piran**
V Piranu so z vrsto izvirno zasnovanih projektov poskrbeli za najbolj ranljive skupine, vključno z brezdomci.
- **Najbogatejši spekter aktivnosti: Velenje**
Velenje sodi med najaktivnejše občine v Sloveniji – aktivnosti so uravnotežene in pokrivajo prav vsa za razvoj kritična področja.
- **Najbolj učinkovita povezava med identiteto kraja in razvojem: Kostel**
V majhnem Kostelu so znali ozavestiti svojo kulturno identiteto in jo postaviti kot izhodišče za svoj razvoj.
- **Občina, ki se zna najbolje povezovati: Šempeter-Vrtojba**
Primorski kraj izjemno dobro sodeluje s kraji v Sloveniji in tujini. Oblikovanje skupne razvojne strategije z Novo Gorico in z Gorico v Italiji je korak, pomemben na evropski ravni.
- **Najbolj sistematičen pristop k trajnostni ureditvi prometa: Ljubljana in Ljutomer**
Obe mesti sta dobili mednarodna priznanja za projekte na področju trajnostnega prometa.
- **Najbolj dosledna ureditev okolju prijazne javne razsvetljave: Šempeter – Vrtojba**
Okolju prijazno razsvetljavo si hodijo v občino Šempeter-Vrtojba hodijo ogledovat tudi iz Južne Koreje. □

Šentrupert

Pred nekaj leti je župan Šentruperta Rupert Gole kazal prosojnice, ki so kazale, koliko denarja odteka iz občine za arabske šejke in druge prodajalce energentov. Ko je zatrjeval, da bo ta denar kmalu ostajal v Šentrupertu in bo namenjen za razvoj, se je marsikdo nasmehnil. Saj, sliši se lepo. Ampak realnost.... In, kje pa sploh je ta Šentrupert?

V Šentrupertu so šli naprej z majhnimi, a vztrajnimi koraki. Lani je prišlo do preboja in začela se je gradnja lesno-predelovalnega centra. Še pred tem so v občini zgradili kogeneracijo: elektrarno na lesne sekance, ki izrablja nastalo toploto energijo za daljinsko ogrevanje zaporniških kompleksov na Dobu. Z evropskimi sredstvi so v občini začeli pripravljati študijo izvedljivosti za projekt, ki bi vključeval partnerje - zasebne investitorje in omogočil ogrevanje cele občine s kogeneracijo. Ti koraki so bili dovolj prepričljivi, da je na svetovni konferenci o energetske samooskrbi v nemškem Kasslu Šentrupert prejel znak 100-odstotne energetske samozadostne skupnosti.

Krog se je začel zapirati. Izkoriščati zeleno zlato slovenskih gozdov, graditi na tradiciji predelave lesa in s pomočjo odpadkov pridobivati vso

potrebno energijo. Tako preprosta zamisel. Kot denimo muzej kozolcev. Postaviti muzej s primerki najbolj značilnega elementa slovenske kulturne krajine. Tako preprosto. A le zakaj na to ni nihče pomislil prej?

Je občina Šentrupert popolna občina, vzorna v vseh elementih? Ne, ni. Če bi bila občina Šentrupert šolar, bi bila zelo nadarjen otrok z izjemnimi rezultati na nekaterih področjih in z množico povprečnih ocen. Slovenci smo nagnjeni k egalitarizmu in dostikrat na piedestal postavljamo povprečne odličnjake, odrivamo pa nadarjene.

Šentrupert si zasluži nagrado zaradi inovativnosti svojih projektov in pristopov. Zasluži si jo zaradi vztrajnosti in doslednosti, s katero razvija svoj model energetske samooskrbe. Energija Šentruperta ni energija lesnih sekancev. Je energija vizije občinske politike in prebivalcev. S to energijo se je občina, ki jo komajda – če sploh – najdemo na zemljevidu Slovenije, umestila na svetovni zemljevid maloštevilnih energetske samostojnih skupnosti. V tem je nauk za celo državo. Ne izhajajmo iz povprečnosti, ampak gradimo z energijo vizije. Tako in samo tako se lahko tudi Slovenija umesti med najnaprednejše, med najboljše države sveta. Da sledi zgled majhne občine Šentrupert. □

Prva regija: zahodna Slovenija

Iz te regije je do zdaj prišlo deset finalistk za nagrado Zlati kamen – in prav vse tri prejemnice tega odličja.

Razvojno najbolj prodorna občina zahodne Slovenije:

Šempeter - Vrtojba – zgodni evropejci

Glede na obseg in pomen sodelovanja v čezmejnih projektih je Šempeter Vrtojba morda najbolj »evropska« občina Slovenije

- Število prebivalcev (2014): 6.304
- Proračun (2014): 13.794.093€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 0

Zakaj je Šempeter Vrtojba regionalna zmagovalka med zahodno slovenskimi občinami? Prvič, ker znajo v kraju združiti dinamičen razvoj na praktično vseh področjih s trajnostnimi načeli. In drugič, ker so med občinami, ki znajo najbolj spretno sodelovati z drugimi kraji tako v Sloveniji kot onstran meje.

Občina Šempeter-Vrtojba se je na račun spretnega čezmejnega povezovanja in vključevanje v mednarodne projekte že uvrstila med finalistke za nagrado Zlati kamen. A od takrat se je sodelovanje s sosedi razvilo do te mere, da lahko govorimo o novi kakovosti. Ta razvoj poteka v okviru Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje za čezmejno povezovanje Nove Gorice, Šempetra-Vrtojbe in Gorice. Tri mesta v združenju pripravljajo skupno razvojno strategijo – poteza, ki je inovacija v evropskem prostoru.

Skupna strategija treh mest vključuje vrsto projektov na področju zdravstva (povezovanje bolnišnic), logistike (skupno logistično vozlišče, povezovanje železnic), energetike, turizma, kulture in športa. Za izvedbo projektov v obdobju do leta 2020 je združenje EZTS GO lani iz skladov EU pridobilo 10 milijonov evrov. Trije pilotni ukrepi so organizacija skupnih storitev na

področju zdravstva (porodnišnica, delo z odvisniki), povezava turistične promocije v okviru projekta Soča in načrt razvoja območja nekdanjega mejnega prehoda Vrtojba (logistični center). Med načrtovanimi projekti je tudi priprava skupnega akcijskega načrta za trajnostno energetiko treh mest. Poleg tega so tri mesta začela medsebojno usklajevati prostorske načrte: urbanistično usklajevanje bo potekalo zlasti na devetih izbranih območjih.

Šempeter-Vrtojba je najmanjša občina v tem združenju, a je v sodelovanje močno vpeta (sodelovanje bolnišnic, razvoj logističnega centra). Ob tem je občina, ki je stopnji doseženega razvoja prav v slovenskem vrhu, dinamična in uspešna na celi vrsti področij.

Analiza proračuna pokaže, da je razvoj občine močno trajnostno obarvan. To lahko razberemo tudi z projektov. Zgleden primer je prenova javne razsvetljave, s katero bodo zmanjšali stroške za energijo za 80 odstotkov. Za razliko od podobnih projektov po drugih krajih pa projekt ni meril le na nižje stroške, ampak tudi na bolj kakovostno in ljudem ter živalim prijaznejšo svetlobo.

Novejši primer za spretno delovanje občine na socialnem področju je odprtje Humanitarne hiše v Šempetru. Država je prenesla na občino prostore bivšega mejnega prehoda Šempeter. Občina je v njih uredila prostore za občinske humanitarne organizacije: Rdeči križ, Karitas in Regijsko Društvo diabetikov Nova Gorica. Med zanimivimi praksami občine (v sodelovanju z regionalno razvojno agencijo in LAS) omenimo podjetniško tekmovanje za šolarje, študente in dijake (tehnološki park), organizacijo Dneva obnovljivih virov in učinkovite rabe energije in spodbujanje samooskrbe ter oživitve avtohtonih sort zelenjave (kot del akcije Kupujmo Goriško).

ANALIZA PRORAČUNA

- **Trajnostni indeks 2015: 63,78**
(1. mesto v regiji, 6. mesto v Sloveniji)
- **Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 3,8 odstotka**
- **Sredstva EU skladov za okoljske projekte (2007 – 2013): 198.073€**
- **Zaključni računi (2009 – 2013) – »zeleni odhodki«: 1.003.725€**
- **Načrtovani »zeleni odhodki« v NRP (2014 – 2017): 1.163.754€**
- **Indeks finančne samostojnosti: 143 (30. mesto)**

V občini Šempeter-Vrtojba z vrsto projektov že leta sistematično vlagajo sredstva tako v varstvo okolja (58,77€ na prebivalca v petih letih – 18. mesto) kot v trajnostno rabo in proizvodnjo energije (98,88€ na prebivalca – 7. mesto v Sloveniji). Z 31,42 evra sredstev za projekte s trajnostno vsebino iz evropskih virov se občina uvršča na sredino seznama (115. mesto). Gre za denar za energetske sanacije javnih objektov. Za energetske obnove je predvidenih tudi največ sredstev v načrtu razvojnih programov, občina pa bo razvijala tudi (čezmejno) omrežje kolesarskih stez in okolju prijaznejšo javno razsvetlavo.

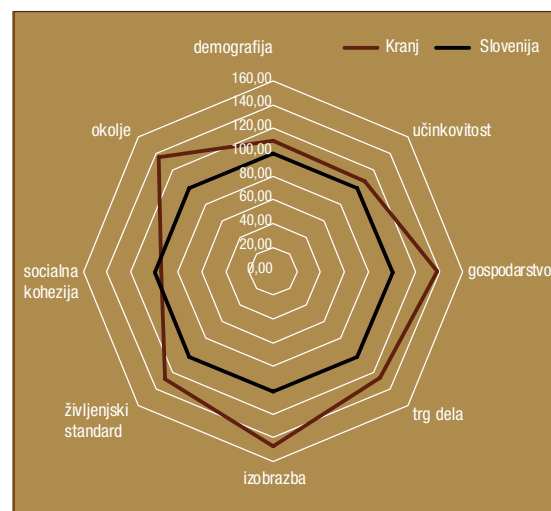
STRATEGIJA IN POLITIKA

- **Skupna ocena: 51%**
- **Strategija: 27%**
- **Politična kultura in odprtost: 59%**
- **Področja delovanja: 71%**

Res je, da je Šempeter Vrtojba nima lastnih strateških dokumentov. To bi lahko ocenili kot že kar nedopustno za tako močno občino, če bi ne pripravljali skupne strategije z Novo Gorico in Gorico v Italiji. Prav sodelovanje Šempetra-Vrtojbe z drugimi kraji tako v Sloveniji kot tujini je med najpomembnejšimi kakovostmi občinske politike. Delovanje občine je za slovenske razmere dokaj transparentno: tako na primer pred sprejetjem proračuna poteka javna razprava (kar še zdaleč ni pravilo). Občina ima izjemno bogat spekter aktivnosti na vseh ključnih razvojnih področjih. Poleg okolja moramo posebej omeniti, da je Šempeter-Vrtojba med občinami, ki namenjajo največ sredstev za programe za mlade.

ANALIZA ISSO

Indeks ISSO: 52,38 (5. mesto)

Šempeter-Vrtojba sodi med razvojno najuspešnejše slovenske občine. Občina se stalno uvršča med prvih pet krajev z najvišjo vrednostjo sestavljenega indeksa ISSO (dve leti je bila celo na prvem mestu). V občini je zelo dinamično podjetniško okolje, ki je privlačno za izobražene. Močno nad povprečjem so tudi vlaganja občine v trajnostno obarvane projekte – Šempeter Vrtojba beleži visoko vrednost okoljskega indeksa predvsem zaradi aktivnosti. Šibka točka so vrednosti demografskih kazalnikov, zlasti zaradi hitro starajočega se prebivalstva.

Energetsko učinkoviti Kranj

Gorenjci včasih veljajo za (pretirano) varčne. Ko gre za energijo, se ta lastnost iz hibe spremeni v prvovrstno vrlino.

- Število prebivalcev (2014): 55.764
- Proračun (2014): 77.975.400€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 19,4 odstotka

Gorenjsko regijsko središče Kranj izstopa prav po svoji energetske varčnosti. Energetske prenove stavb so na račun evropske radodarnosti med najbolj razširjenimi projekti, ki se jih v zadnjih letih lotevajo občine. Med najboljšimi primeri, ki kažejo, da ta prenova lahko pomeni več kot le izolacijo strehe in fasade, je prav Kranj. Kolikor lahko sodimo, izvaja ta mestna občina strategijo trajnostnega razvoja na precej dosleden način. Pomemben člen te strategije so ukrepi na področju varčevanja z energijo in prehodom na trajnostne vire.

S programom energetske prenove so v Kranju začeli že leta 2002, torej precej pred evforijo, ki jo je spodbudil evropski denar. Zdaj se lahko pohvalijo v gorenjski prestolnici že pohvalijo z otipljivimi rezultati. Večji projekti energetske prenove javnih stavb v mestni občini združujejo pasivno varčevanje z energijo (izolacija stavbe) z aktivnimi: soproizvodnjo toplotne in električne energije (kogeneracija), gradnjo sončnih elektrarn in uporabo geotermalne energije.

Po tem načelu je bilo prenovljeno celotno stanovanjsko naselje Planina. Posebej pomembno je, da je pobuda prišla od občanov (Civilna iniciativa Ogrevanja za Planino), za izvedbo pa so ustanovili konzorcij, ki je povezal občane in podjetja (Petrol, HSE, Gorenjske elektrarne, Domplan). S kombiniranjem pasivnih in aktivnih elementov prenavljajo tudi druge javne objekte. Največji je pokriti bazen, ki ga po novem ogrevajo tudi s sočnimi kolektorji in geotermalno energijo. Prihranek pri toploti znaša 35 odstotkov ali 3,4 milijone kilovatnih ur na leto. Ob tem objekt prihrani precej elektrike (10 odstotkov) in vode.

Kranj je za svoje politiko na področju energije prejel že vrsto priznanj (En.občina, Slovenija znižuje co2). Razvojna strategija postavlja trajnostni razvoj na prvo mesto, poudarja pa tudi odprtost, znanje, inovativnost in podjetnost.

Med pomembnimi razvojnimi vzvodi strategija omenja »podjetniški inkubator za mlade«. Leta 2014 je v okviru kranjskega tehnološkega parka Kranj zaživel inkubator smart:up, namenjen zlasti začetnikom in »svobodnjakom«. Inkubator ponuja prostor, storitve, svetovanje, izobraževanje in zlasti povezovanje (coworking), za začetnike pa je v prvem letu povsem brezplačen.

Inkubator Smart:up bi lahko označili kot primer inovativne dobre prakse. Enako velja za projekt Omamljen.si z delom, ki združuje trajnostni razvoj in socialno integracijo ranljivih skupin, pri tem pa povezuje zelo heterogene deležnike. Ta projekt je ena od aktivnosti občine, ki kaže, da ima mestna razvojna politika tudi socialno noto.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 44,14 (8. mesto v regiji, 23. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 1,75 odstotka

Piran skrbi za ranljive

Piran je bržkone slovenski prvak na področju inovativnih socialnih programov.

- Število prebivalcev (2014): 17.783
- Proračun (2014): 30.797.301€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 40,4 odstotka

Piran sodi med občine, ki najbolj prepričajo z bogastvom in uravnoteženostjo aktivnosti. V mestu so pripravili vrsto izvernih (in pragmatičnih) projektov za pomoč brezdomcem in ostalim najbolj ranljivim skupinam prebivalstva. Poleg socialnih so izraziti tudi trajnostni razvojni poudarki: v mestu

raziskujejo možnosti za izrabo energije morja in za hlajenje prostorov s pomočjo sončne energije. Posebej prepričljiva se zdi strategija trajnostne mobilnosti mesta, ki meri tudi na zmanjševanje stoječega prometa, že zdaj pa ponuja brezplačni javni prevoz in dostavo z električnimi vozili.

Piran je leta 2011 prejel priznanje En.občina zaradi »dobre vizije, razumevanja energetske problematike in pomena energetske učinkovitosti«. Aktivnosti po letu 2011 kažejo, da občina to vizijo tudi sistematično udejanja, četudi ne z največjo hitrostjo. Na začetku leta 2014 je bilo energetske prenovljenih 14 od 34 javnih stavb v občini. Ta prenova je vključevala tudi prehod na obnovljive vire: zamenjava potratnih kotlov na kurilno olje na sodobne kotle na lesno biomaso v šolah, sončne elektrarne na šolah in Avditoriju. V občini ugotavljajo (Obrazložitev proračuna za 2014), da ostajajo obnovljivi viri v občini v glavnem neizkoriščeni. V zadnjih letih so v občini raziskovali možnosti, da bi za ogrevanje in hlajenje prostorov s toplotnimi črpalkami, ki bi izkoriščale razlike v temperaturi morja. Do udejanjenja zamisli še ni prišlo. Zato pa so v občini pričeli s projektom Adriacold – v prvem koraku naj bi postavili pilotni sistem za solarno hlajenje na vrtcu.

Pran subvencionira javni prevoz. V mestu sta bili doslej dve električni vozili, ki sta omogočali brezplačni prevoz in dostavo. Letos jim dodajajo še dva nova električna minibusov. Zanimiva podrobnost: sistem za brezplačno izposajo koles vključuje tudi tricikle, s katerimi je moč po mestnih ulicah pripeljati tudi večje predmete.

Posebno inovativnost in pestrost oblik zasledimo v Piranu pri projektih, ki merijo na ranljivejšo skupino prebivalcev. Piran ima program celovite skrbi za brezdomce, ki med drugim vključuje tudi ekološko vrtnarjenje. Občina subvencionira prehrano socialno ranljivim prebivalcem, jim nudi brezplačno pravno pomoč, omogoča brezplačna hišna popravila za invalide in starejše in spodbuja krvodajalstvo.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 38,8 (11. mesto v regiji, 30. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 1,3 odstotka

Druga regija: osrednja in jugovzhodna Slovenija

Rezultati občin v osrednji in jugovzhodni Sloveniji v prvih treh letih projekta Zlati kamen: osem kandidatk, štiri finalistke in eno drugo mesto.

Razvojno najbolj prodorna občina osrednje in jugovzhodne Slovenije:

Šentrupert z energijo 21. stoletja

Šentrupert je edina slovenska občina, ki bi lahko postala energetska samozadostna že v bližnji prihodnosti

- Število prebivalcev (2014): 2.917
- Proračun (2014): 4.100.318€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 3,9 odstotka

»Občina Šentrupert je s priznanjem Slovenijo uvrstila na svetovni zemljevid skupnosti, ki nameravajo svojo energetske porabe v celoti pokriti iz lastnih obnovljivih virov.« Tako je župan Rupert Gole komentiral priznanje za energetske samozadostno občino iz obnovljivih virov energije, ki ga je Šentrupert prejel lani jeseni na mednarodnem kongresu v Kasslu. Šentrupert je na področju trajnostne energetike primer majhne občine, ki je lahko zgled tudi na globalni ravni.

Leta 2012 se je Šentrupert v akciji Zlati kamen uvrstil na drugo mesto zaradi strateške usmerjenosti občine in inovativnih projektov (kot je Muzej kozolcev). Energetska samozadostnost občine se je takrat zdela imenitna vizija: ambiciozna, a oddaljena. V kratkem času so v občini postavili glavne izvedbene temelje, s pomočjo katerih se vizija že udejanja.

V občini so na začetku desetletja izboljšali kakovost ogrevanja v osnovni šoli in vrtcu, ki je sicer tudi prvi v celoti lesen in energetske varčen vrtec v Sloveniji. Novost je ustanovitev javnega podjetja (v 100-odstotni lasti občine Šentrupert) Energetika Šentrupert. Podjetje je pred slabim letom zgradilo kotlarno za ogrevanje celotnega kompleksa zaporov na Dobu z lesnimi sekanci. Postopno naj bi tako omogočili daljinsko ogrevanje za celotno občino.

V Šentrupertu so jeseni zgradili ti. kogeneracijo, torej elektrarno na lesne sekance, ki uporablja toplotno energijo za daljinsko ogrevanje, na območju nekdanje vojašnice v Puščavi pa bo zrased Lesno predelovalni center Šentrupert. Gradnja centra se je začela jeseni, Energetika Šentrupert pa bo iz njega pridobivala vse potrebne lesne sekance. Ta objekt je »nadaljevanje uresničevanja strategije Občine Šentrupert o energetski samooskrbi lokalne skupnosti«. Občina je začela tudi z dlje časa napovedovano gradnjo Lesno predelovalnega centra na območju bivše vojašnice. S tem se bo krog samooskrbe zaprl: v centru bodo predelovali les iz domačih gozdov, odpadki pa bodo namenjeni za proizvodnjo energije in ogrevanje. In s prihranki na račun energije bo občina lahko spodbudila dinamični razvoj na drugih področjih.

Res je, da v občini pogrešamo številne elemente dobrega razvoja: aktivnosti niso enakomerno usmerjene, delovanje ni tako transparentno, kot bi si želeli. Toda vse to odtehta izjemna moč vizije, inovativnost v pristopih in trmasta vztrajnost, s katero v občini to vizijo uresničujejo. Prav zato je Šentrupert ob vseh drobnih pomanjkljivostih morda bolj kot katerakoli občina v Sloveniji na dobri poti, da postane zgleden model razvoja lokalne skupnosti 21. stoletja.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 24,91 (30. mesto v regiji, 109. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 0,5%*
- Sredstva EU skladov za okoljske projekte (2007 – 2013): 0
- Zaključni računi (2009 – 2013) – »zeleni odhodki«: 59.878€
- Načrtovani »zeleni odhodki« v NRP (2014 – 2017)*: 408.121€
- Indeks finančne samostojnosti: 85 (138. mesto

)

*op.: Šentrupert nima sprejetega proračuna za 2015. NRP 2014-2017 vsebuje večinoma le projekte za leto 2014.

Rezultati proračunske analize zaznamuje nekaj posebnosti. Prvič, sredstva, ki jih je občina prejela pred letom 2014 iz skladov EU, niso bila namenjena za okoljske projekte. Drugič, občina nima sprejetih razvojnih načrtov po 31.12.2014.

V zadnjih petih letih so bila sredstva na »trajnostnih kontih« – če jih preračunamo na število prebivalcev – relativno visoka: 11 evrov na prebivalca za varstvo narave in 12 evrov za varčevanje z energijo in prehod na trajnostne vire. Lani so v Šentrupertu tempo še močno dvignili: za trajnostne projekte so namenili okrog 65.000 evrov – toliko kot prej v petih letih (vsaj po uradnih podatkih). To znaša 1,6 odstotka proračuna.

Na prvi pogled preseneča, da Šentrupert za svoje trajnostno usmerjene projekte ni pridobil evropskih sredstev. To se je spremenilo že lani: iz skladov EU je prišla polovica sredstev za novo kotlarno za ogrevanje zaporov na Dobu. Tudi projekt Remida (več o projektu v nadaljevanju) financira EU.

Žal nimamo podatkov o tem, kako bo občina ohranjala ritem naložb v okoljske projekte v bližnji prihodnosti.

STRATEGIJA IN POLITIKA

- Skupna ocena: 48%
- Strategija: 64%

- Politična kultura in odprtost: 18%
- Področja delovanja: 63%

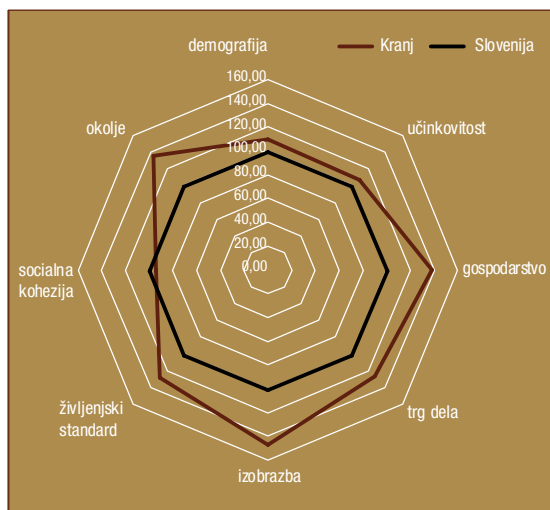
ANALIZA ISSO

Indeks ISSO: 43,71 (86. mesto)

Šentrupert sodi med manjše kraje, ki imajo temeljni strateški dokument. Očitamo mu lahko le, da gre za tipsko analizo, ki jo po enakem vzorcu za občine pripravlja zunanje svetovalno podjetje. Ne glede na to pa lahko iz programov in aktivnosti občine razberemo izrazit strateški pristop.

Na področju politične kulture in transparentnosti je stanje daleč od zgledega. Občina objavlja le (nepregledne) zapisnike sej sveta, medtem ko gradiva niso dostopna. Zadnji objavljeni proračunski dokument je za leto 2012! Ni nobenih znamenj, ki bi kazali, da občina skuša vključevati občane v odločanje. Šentrupert sicer sodeluje s sosednjimi občinami in kraji v tujini, a tudi na tem področju ne izstopa.

Aktivnosti občine so bogate, težko pa bi govorili, da so enakomerno usmerjene na posamezna področja. Občina močno izstopa pri aktivnostih, povezanih z okoljem, varovanjem kulturne dediščine in socialno varnostjo starejših. Zdi se, da pri tem povsem zanemarljivo mlade. Podpovprečna je tudi raven aktivnosti, povezanih z razvojem podeželja in varstvom ranljivih skupin. Aktivnosti na področju samooskrbe z energijo so po drugi strani za tako majhno občino na tako visoki ravni, da smo občini pripisali dodatne točke.

V analizi osmih področij izstopa zlasti demografija (Šentrupert je na tem področju na prvem mestu) in sicer na račun priseljevalnega vala pred nekaj leti – podatkov nimamo, a verjetno je šlo za gradnjo stanovanjskih blokov in s tem ponudbo novih, cenovno ugodnih stanovanj. Na drugi strani moramo opozoriti na trg dela in na učinkovitost občine, kjer vrednosti kazalnikov niso najugodnejše. Občina je razmeroma draga in ima zelo majhen delež zaposlenih prebivalcev.

Finalistki izbora Zlati kamen 2015:

Republika Kostel

Imajo vse: svoje jedi, običaje, festivale in narečje – in prebivalcev za dve večji stolpnici v mestu

- Število prebivalcev (2014): 646
- Proračun (2014): 3.459.549€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 100 odstotkov

Kostel sodi med občine z najmanj prebivalci. Demografska gibanja niso ugodna. Občina je na razvojno ogroženem področju. Vse to so klasični elementi za razvojno zaostalost in letargijo. A v Kostelu te letargije ne zaznamo. Nasprotno, v občini imajo zelo aktivno razvojno politiko in bogat spekter aktivnosti na vseh glavnih področjih. Po relativnih vlaganjih v projekte s trajnostno vsebino je občina, ki je v celoti uvrščena na območje Nature 2000, celo prepričljivo na prvem mestu v Sloveniji. Kostel je vključen v vrsto projektov, pri tem pa se spretno povezuje s sosednjimi občinami

v regiji in na Hrvaškem. Kostel je zgleden primer zelo majhne občine, ki je za svojo velikost izjemno aktivna, kar najbolj upošteva načela trajnega razvoja in se pri tem močno opira na svojo izrazito kulturno identiteto – to je bogastvo, ki bi se v okviru večje občine skoraj zagotovo izgubilo.

Kostel ima svoj zavod za turizem in podjetniško cono z inkubatorjem. Občina Kostel je nosilec projekta Centri znanj, ki je namenjen turistom, obiskovalcem, turističnim ponudnikom, predvsem turističnim in ekološkim kmetijam iz območja LAS. Projekt prispeva k izboljšanju kvalitete življenja lokalnih prebivalcev in še posebej marginalnih skupin. Opremljeni prostori bodo omogočali tem skupinam vključevanje v različne aktivnosti. Kot osnovno infrastrukturo za podjetniški razvoj so v Kostelu vzpostavili poslovno cono z osnovno infrastrukturo. V občini deluje polnilnica mineralne vode Costella (ki – mimo grede – redno plačuje koncesijske dajatve).

Kostel deluje izrazito povezovalno: vključuje

se v medobčinskih projektih, v občini deluje medobčinska uprava za Kostel in sosednjo Osilnico, medobčinski inšpektorat pa si deli z Osilnico in Kočevjem. Občina je (skupaj z 18 drugimi kraji v regiji) vključena v projekt ekoremediacije (načini zaščite in obnove degradiranih okolij s pomočjo naravnih sistemov in procesov). S Hrvati (z mestom Delnice) sodelujejo v ekološkem projektu Zelena lepota. Cilj projekta je zaščita vode na celotnem območju Kolpe. Z občinami v regiji (19 občin) sodeluje tudi pri skupnem razvoju trajnostnega turizma. Drug turistični projekt, pri katerem sodeluje občina, je Svet Kolpe: »projekt celostne turistične ponudbe na obeh straneh državne meje vzdolž gornjega toka reke Kolpe, katerega glavni cilj je oblikovati novi skupen turistični produkt, ki bo omogočal razvoj visoko kakovostnega trajnostno - regenerativnega turizma na podeželju.« Za področje turizma so v občini sicer pripravili posebno razvojno strategijo, ki poudarja »ekološki, zdravilen, sonaraven, sproščujoč«.

V Kostelu prirejajo letno okrog 15 različnih prireditev. Med temi so: festival etnoglasbe (Etnokostel), Tamburanje v Kosteles (večdnevna kulturno etnološka prireditev), kulinarčni pri-

reditvi Kostelsko šišilo in tekmovanje v kuhanju kostelskega čužpajza (karkoli je že to) ter kolesarski maraton Costella. V občini imajo svoj uradni list (!) in občinsko glasilo Obzeranje v Kosteles. Imajo svoje narečje, nošo in običaje. Imajo pobratene občine (Punat na Hrvaškem), društvo žena, društvo upokojencev, zvezo borcev, športno društvo, tamburaško skupino in – se razume – prostovoljno gasilsko društvo.

Vse to z manj kot 650 prebivalci. Toda majhno število prebivalcev pomeni tudi, da občina finančno ni zmožna obnoviti gradu Kostel. Slikovit grad bi bil lahko pomemben vzvod za realizacijo občinske turistične strategije. Lastništvo gradu je lani država prenesla na občino, a obnova bi stala sedem milijonov evrov. Zanimivo bo videti, če bo občina znala pridobiti evropski denar za ta projekt.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 77,08 (1. mesto v regiji, 1. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 4,9 odstotka

Ljubljana: vse bolj svetovno ugledna

Miško Kranjec ©

Ljubljana zbira mednarodna priznanja na različnih področjih, ob tem pa število turistov vztrajno narašča.

- Število prebivalcev (2014): 286.307
- Proračun (2014): 279.763.683€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 13,6 odstotka

Ko gre za ugled in za prepoznavnost v svetu, je slovenski prestolnici v zadnjih letih uspel pravi preboj. Mesto se začinja pravilom uvrščati na vrh različnih lestvic najbolj privlačnih turističnih ciljev v Evropi. Tej prepoznavnosti sledi tudi obisk: prav lani je število turistov naše prestolnice prebilo čarobno mejo milijona. Ob tem mesto prejema laskava svetovna priznanja za svojo razvojno politiko zlasti na trajnostnem področju.

Kot daleč največja (po številu prebivalcev) slovenska občina, kot eno od dveh mest, ki imata vsaj približno urbano naravo, in kot prestolnica evrop-

ske države z vso infrastrukturo, ki sodi zraven, je Ljubljana preprosto neprimerljiva z ostalimi slovenskimi kraji. Toda prav ta izhodiščni položaj Ljubljani omogoča, da je pravi rudnik dobrih praks, pri katerih se lahko manjši slovenski (in ne le slovenski) kraji veliko naučijo. In to ne glede na to, da se za fasado bleščečih projektov včasih skriva tudi mnogo nakopičenih ali slabo rešenih problemov.

Ni težko dokazati, da je mestna občina Ljubljana v zadnjem desetletju prinesla v slovensko javno sfero pristope sodobnega managementa: dosledno strateško upravljanje, ciljni pristop in projektni način dela. Prav v tem je Ljubljana najverjetneje lahko najbolj zgled ostalim.

Dober primer je prav politika trajnostnega razvoja, zaradi katere je Ljubljana lani postala Zelena prestolnica Evrope za leto 2016. Strateški dokumenti mesta imajo izrazite trajnostne poudarke, ki vključujejo tudi povezanost mesta z zaledjem in prehransko samooskrbo. Za vrsto posebnih področij so v mestni občini pripravili parcialne strategije. Ljubljana ima posebne strate-

gije za varstvo okolja, trajnostno energijo, trajnostno mobilnost, kolesarjem prijazno mesto, razvoj elektromobilnosti in ravnanje z odpadki. Te strategije niso papirnate, ampak v dokajšnji meri živijo (četudi morda vedno ne tako, kot bi si želeli prebivalci). Zgledno je tudi komuniciranje strateških ciljev, vizij in posameznih aktivnosti prek mestnega spletnega portala. Posebej moramo omeniti stran »Ljubljana, pametno mesto«, ki »na enem mestu povzema vse aktivnosti, ki so usmerjene k boljši kakovosti življenja in boljšim urbanim storitvam z uporabo naprednih tehnologij in okoljsko sprejemljivih ukrepov.«

Ob tem je Ljubljana edino mesto, ki je doslej dvakrat dobilo evropsko nagrado za trajnostno mobilnost (glej članek Katalog dobrih praks). Nabor aktivnosti in projektov, ki podpirajo trajnostno usmeritev mesta, je preprosto predolg: od delavnice za ponovno uporabo do prve javne knjižnice za reči v Sloveniji (kjer si lahko izposodite predmete, ki jih potrebujete le občasno). Ljubljana je tudi vključena v mrežo Zero Waste in je med slovenskimi kraji, kjer zberejo ločeno največ odpadkov.

Ljubljana se je uvrstila tudi med 100 najbolj trajnostnih turističnih destinacij na svetu. V zadnjih letih je Ljubljana naredila pravi preboj na področju turizma. Prav v letu 2014 je število nočitev verjetno prvič preseгло milijon. V prvih desetih mesecih 2014 je bila rast nočitev v primerjavi z enakim obdobjem leta 2013 6-odstotna. Po letu 2008 se je število turistov povečalo za 29

odstotkov, število nočitev pa za 22 odstotkov.

O turističnem preboju Ljubljane pa najbolj zgovorno pričajo uvrstitve na različne lestvice naj-mest (zlasti Lonely Planet: 2. mesto na lestvici Best in the Europe 2014, Huffington Post: Spregledana mesta v Evropi, ki jih morate obiskati, Forbes: 5 mesto na seznamu najbolj idiličnih mest v Evropi itd.) in praviloma izjemno laskave ocene po popotniških blogih. Leta 2011 se je Ljubljana uvrstila tudi med 50 glavnih lokacij za kongresni turizem mest na svetu (po statistiki mednarodne zveze organizatorjev kongresov ICCA).

V kolikšni meri je k temu prispevala politika najlepšega mesta na svetu? Vsekakor ima MOL zelo učinkovito službo za stike z javnostmi. Za promocijo turizma je Mol namenil v zadnjih letih v povprečju okrog 3 milijone evrov na leto ali 7 evrov na vsakega obiskovalca. Da pa blogi (in tudi nekateri časniki) pogosto uvrščajo Ljubljano med »10 krajev v Evropi, ki jih morate obiskati, a za katere niste še nikdar slišali« (blog Wanderlust), pa kaže, da bo za prepoznavnost naše prestolnice vendarle potrebno storiti še kaj.

ANALIZA PRORAČUNA

- **Trajnostni indeks 2015: 35,11 (16. mesto v regiji, 47. mesto v Sloveniji)**
- **Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 1,6 odstotka**

Tretja regija: od Posavja do Koroške

Tretje območje našega izbora združuje štiri statistične regije od Spodnjeposavske, prek Zasavja in Savnijske regije do Koroške. Območje je do zdaj dalo 12 kandidatki za nagrado Zlati kamen, a le dve finalistki.

Razvojno najbolj prodorna občina od Posavja do Koroške:

Zdravo mesto Slovenske Konjice

Slovenske Konjice izstopajo po aktivnostih, s katerimi na eni strani zmanjšujejo količine odpadkov in emisije toplogrednih plinov, na drugi pa krepijo vključenost vseh skupin prebivalcev v procese v občini

- Število prebivalcev (2014): 14.453
- Proračun (2014): 12.296.478€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 12,5 odstotka

Slovenske Konjice so solidno razvita občina, ki

jo na eni strani odlikuje strateški pristop, na drugi pa širok in bogat spekter uravnoteženih aktivnosti na vseh ključnih področjih. V občini izstopajo kot »early adopters«: znajo zelo spretno poiskati inovativne in zanimive evropske in slovenske projekte. Tako so se med prvimi lokalnimi skupnostmi vključili v projekt Evropa za državljane. Temu projektu Evropa očitno namenja v obdobju 2014 – 2020 dokaj veliko pozornost. Slovenske Konjice so med občinami, ki najbolj podpirajo centre ponovne uporabe. Bile so med občinami, kjer je lani najprej zaživela pobuda komunalnih podjetij Skupaj za boljšo družbo. Povsem izvirna pa je aplikacija, ki jo občina ponuja prebivalcem in ki meri na zmanjševanje količin odpadkov.

Slovenske Konjice so se vključile v čezmejni projekt Stop CO2, s katerim želijo čim bolj zmanjšati porabo energije za javno razsvetljavo. Projekt povezuje tri tehnologije: nadzorne geografske sisteme, sisteme za brezžični prenos informacij in tehnologijo za učinkovito razsvetljavo. V projektu Slovenske Konjice tesno sodelujejo s hrvaškimi občinami (projekt so pripravili na Reki).

V okviru projekta Zdravo mesto ponujajo Slovenske Konjice občanom brezplačno aplikacijo za mobilne telefone, ki uporabnikom pomaga zmanjševati količine odpadkov. Ob tem aplikacija nudi vrsto drugih informacij in mogoča hitro javljanje ilegalnih odlagališč in podobnih težav. Projekt Zdravo mesto vključuje tudi potujočo kliniko ponovne uporabe, s pomočjo katere želijo čim bolj približati občanom osveščanje in izobraževanje na tem področju. Prek projekta Zdravo mesto v občini

spodbujajo tudi lokalno pridelavo zdrave hrane.

V tem kontekstu bi omenili še aktivnosti komunalnega podjetja Slovenske Konjice – podjetje je med prvimi pristopilo k pobudi Skupaj za boljšo družbo, ki je nastala pod okriljem Zbornice komunalnega gospodarstva. Namen akcije je zmanjševanje nastajanja odpadkov (spodbujanje ponovne uporabe), spodbujanje k pitju vode iz pipe in zlasti zmanjševanje količin odpadne hrane – prav Slovenske Konjice so bile med prvimi občinami, ki so na tem področju pripravile akcijo.

V okviru projekta Evropa za državljane je občina leta 2013 pripravila akcijo Srečanja državljanov na podlagi pobratenja mest. V akcijo je bilo vključenih 9 prijateljskih mest iz sedmih držav – poseben poudarek akcije je bil vključevanje mladih in ranljivih skupin v procese odločanja pri oblikovanju lokalnih politik. Slovenske Konjice so pri tem predstavile dve dobri praksi, kjer je občina sodelovala kot projektni partner («It's up to you» in «Najdi pot v lokalno skupnost»). Oba projekta sta bila mednarodna in sta merila na vključevanje mladih v demokracijo na lokalni ravni.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 21,03 (36. mesto v regiji, 142. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 0,65 odstotka
- Sredstva EU skladov za okoljske projekte (2007 – 2013): 232.817€
- Zaključni računi (2009 – 2013) – »zeleni odhodki«: 59.878€
- Načrtovani »zeleni odhodki« v NRP (2014 – 2017): 408.121€
- Indeks finančne samostojnosti: 110 (76. mesto)

Slovenske Konjice so značilen primer občine, kjer številne naložbe, ki bi jih lahko označili za trajnostno naravnane, ostanejo skrite (sredstva za energetske sanacije šol tako najdemo med odhodki za izobraževanje). Zato nam indeks sam po sebi preprosto ne pove dovolj.

Okrog 60.000 evrov za varovanje narave v petih letih pomeni nekaj več kot 4 evre na prebivalca: majhen znesek, a le 140 občin uradno sploh kaj nameni v ta namen. Po uradnih podatkih občina v petih letih za varčevanje z energijo ni namenila niti evra. Če pogledamo posamezne projekte občine поблиže, je slika drugačna. Za energetske sanacije osnovnih šol so porabili v zadnjih dveh letih 193.000 evrov. Za ambiciozen program energetske učinkovite prenove javne razsvetljave je

šlo leta 2013 iz proračuna 145.000 evrov. Za projekt Očistimo reko Dravinjo so porabili 415.000 evrov. 1.200 evrov letno namenijo za ekološko izobraževanje na osnovni šoli.

STRATEGIJA IN POLITIKA

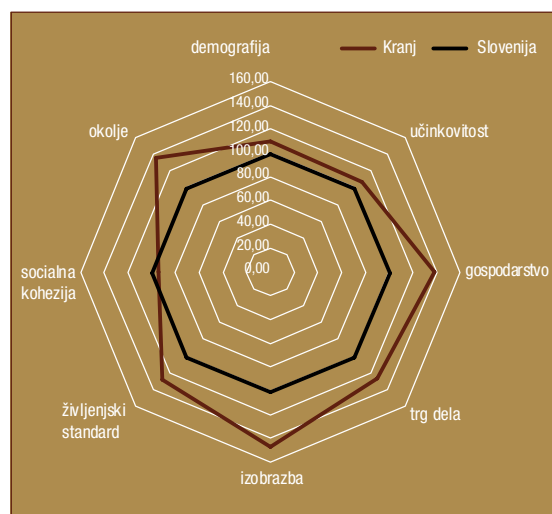
- Skupna ocena: 60%
- Strategija: 70%
- Politična kultura in odprtost: 41%
- Področja delovanja: 75%

Slovenske Konjice imajo razvojno strategijo in jo tudi izvajajo. Na deklarativni ravni je strategija izrazito trajnostno obarvana. Ko gre za aktivnosti in programe, je ta trajnostna usmerjenost manj poudarjena, oziroma omejena na nekatera področja.

Politična kultura (transparentnost delovanja) je glede na naše kazalnike na solidnem povprečju. Na eni strani imamo dobro obveščanje občanov in precej intenzivno sodelovanje občine z drugimi kraji v Sloveniji in tujini. Na drugi strani je razvitih le malo oblik soodločanja občanov (izjema je bil precej odprt postopek pri sprejemu razvojne strategije). Aktivnosti občine so – glede na velikost – intenzivne, občina pa ne zanemarljivo nobenega od glavnih razvojnih področij.

ANALIZA ISSO

Indeks ISSO: 44,05 (81. mesto)

Slovenske Konjice so med razvojno uspešnejšimi občinami. Šibka (presenetljivo) je zlasti vrednost indeksa za socialno kohezijo. Indikatorji za okolje bi pokazali boljše vrednosti na področju aktivnosti, če bi v občini beležili izdatke na drug način. Vrednost indeksa na področju izobrazbe prav tako zbuja pozornost – pri solidno razviti občini, ki sodi v Sloveniji med večje, bi pričakovali vsaj povprečno stanje.

Finalistki izbora Zlati kamen 2015:

Razvojni preboj občine Kozje

- Število prebivalcev (2014): 3.114
- Proračun (2014): 8.334.307€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 79 odstotkov

Le malo občin v Sloveniji je uspelo tako učinkovito izkoristiti vstop Slovenije v EU kot v Kozjem. Pred letom 1991 je bilo Kozje kot središče Kozjanskega soznačnica za nerazvitost. Lani se je občina po vrednosti sestavljenega kazalnika ISSO uvrstila med zgornjo četrtino razvojno najuspešnejših občin. Preboj iz nerazvitosti se je v Kozjem stopnjeval zlasti po letu 2004. Le v malo občinah so tako dobro znali izkoristiti vstop Slovenije v EU kot v Kozjem. Razvoj je uravnotežen: razvojni projekti so bili pripravljani za zelo različna področja in pokrivajo celotno območje občine. Čeprav je morala občina poskrbeti za gradnjo osnovne infrastrukture, ni zanemarjala varovanje kulturne ali naravne dediščine. Zlasti v zadnjih letih ima razvoj izrazitejšo trajnostno poudarke.

Uspešnost Kozjega pri kandidiranju za evropska sredstva kaže na to, da so bili programi izjemno dobro pripravljani, kar za tako majhen kraj ni samoumevno. Vrsta drobnih potez (zbiralnik za rabljena oblačila, hitra pomoč sosednjim krajem ob naravnih nesrečah) kaže na izrazit socialni čut. Projekti občine vključujejo gradnjo temeljne infrastrukture (ceste, vodovodi, odvajanje in čiščenje odpadnih vod), obnovo gradu Podsreda, gradnjo večnamenskih dvoran v vseh treh vaseh in vzpostavitev poslovne cone.

Razvoj občine je bil doslej sicer izrazito infrastrukturno obarvan, a pri tem so v občini ravnali pametno. Razvojne korake občine lahko opišemo kot trajnostne, četudi v občini te usmerjenosti ne obešajo posebej na velik zvon. Varovanje kulturne (grad Podsreda) in naravne (Park Kozjansko) dediščine vidijo v občini kot temeljni vzvod za uspešen dolgoročni razvoj, povezan s turizmom.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 51,58 (3. mesto v regiji, 14. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 1,9 odstotka

Kozje je investicijsko izjemno aktivna občina: v letu 2014 načrtovani odhodki znašajo 8,3 milijona evrov (2012: 4,4 milijone), od tega bo občina prejela kar 3,6 milijonov iz evropskih skladov. Pred letom 2014 je občina iz evropskih skladov prejela 7,4 milijone evrov. Od tega je največ (polovico) porabila za ceste. S sredstvi EU za okolje je občina poskrbela za energetske sanacije javnih objektov.

S 162 evri na prebivalca za varčevanje energije in spodbujanje rabe obnovljivih virov se Kozje uvršča na peto mesto v Sloveniji in med manjše občine, ki so najbolj aktivne pri energetskih sanacijah stavb. Občina je znatna sredstva namenila tudi za energetske sanacije javne razsvetljave (okrog 60.000 evrov). S finančnega zornega kota je Kozje med manj samostojnimi občinami: lastna sredstva zadoščajo za pokrivanje 59 odstotkov tekočih potreb (kazalnik finančne samostojnosti: 187. mesto).

STRATEGIJA IN POLITIKA

- Skupna ocena: 35%
- Strategija: 21%
- Politična kultura in odprtost: 41%
- Področja delovanja: 54%

Občina nima pravih strateških dokumentov: čeprav lahko govorimo o dobrem upravljanju razvoja, pa ostaja to upravljanje na predstrateški ravni. Raven politične kulture je rahlo nad povprečjem: vsi ključni dokumenti so javno dostopni brez težav. Občani lahko sodelujejo pri sprejemanju proračuna. Aktivnosti občine so precej uravnotežene. Zanemareno ni nobeno področje, a z izjemo varovanja kulturne dediščine nobeno področje posebej ne izstopa.

ANALIZA ISSO

Indeks: 43,55 (90. mesto)

Velenje v sončnem parku. Skoraj.

Neverjeten obseg aktivnosti, zanimivi in inovativni projekti z nedvoumno trajnostnim nabojem - vse to so znaki razvojno zelo prodorne lokalne skupnosti.

- Število prebivalcev: 32.973 (8. mesto)
- Proračun (2014): 57.896.061€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 11 odstotkov

Obseg in raven aktivnosti mestne občine Velenje sta naravnost neverjetna. Velik del projektov ima izrazito trajnostno vsebino. Velenje je tako pristopilo h Konvenciji županov in podpisala zavezo, da bodo v kraju zmanjšali emisijo CO₂ za 20 odstotkov do leta 2020. S številnimi ukrepi mestna občina osvešča prebivalstvo o trajnostni rabi energije, veliko pozornost pa namenja tudi energetski sanaciji stavb. Mesto ob tem vse bolj uporablja lesno, sončno, vetrno in geotermalno energijo.

V mestni občini deluje center za ponovno uporabo, Velenje pa je vključeno v projekt USE-REUSE. Velenje je edino slovensko mesto, ki je vključeno v projekt RFSC – Referenčni okvir za trajnostna mesta. Na ta način se je Velenje vključilo med mesta, ki testno uporabljajo spletno orodje za spremljanje trajnostne razvojne strategije. V Velenju se sistematično lotevajo tudi trajnostnih rešitev na področju prometa: mestni promet je brezplačen, postopno pa prehajajo na vse čistejše energente. Mestna občina uvaja inovativne in pametne rešitve tudi v svoj lastni sistem za brezplačno izposojanje koles.

Infrastrukturne ukrepe na področju trajnostnega razvoja v mestu nadgrajujejo z osveščanjem in spodbujanjem prebivalcev. Mestni Sončni park temeljito prenavljajo, posamezni elementi (razsvetljava, pasivni objekt) merijo na demonstracijski učinek, dodane pa so tudi izobraževalne vsebine. Inovacija v svetovnih merilih je doživljajski park na temo obnovljivih virov in varčevanja z energijo – ideje za posamezna igrala so prispevali tudi otroci.

Ob tem v Velenju skrbijo za kulturno dediščino tega komaj 55 let starega mesta: brošuro Velenje – sprehod skozi mesto moderne arhitekture je leta 2014 nagradila Zbornica za arhitekturo. Projekt Indupik je namenjen ohranjanju industrijske kulturne dediščine. Temeljito so se lotili tudi prenove mestnega središča. V mestu so pripravili strategijo socialnega varstva v obdobju 2014-2020. Tudi na področju skrbi za različne socialne skupine (od starejših do invalidov) so v mestu pripravili širok spekter aktivnosti. Velenje je tudi »otrokom

prijazno mesto« po merilih UNICEF. V okviru tega projekta so razvili varne točke, kamor se lahko zatečejo ogroženi otroci.

Ko gre za vključevanje v mednarodne projekte, sodi Velenje med daleč najuspešnejše občine v Sloveniji. Praktično vse aktivnosti, ki jih omenjamo kot dobre prakse, so del mednarodnih projektov, mestna občina pa je na ta način lahko pridobila evropska sredstva. Mestna občina je sodelovala v mednarodnih projektih z več kot 100 mesti iz 22 držav. Redno sodeluje s kar 20 partnerskimi in prijateljskimi mesti.

Zgledna občina, ki bi jo kazalo še močneje izpostaviti? Zaradi kakovosti projektov in obsega aktivnosti si mestna občina zasluži priznanje in uvrstitev med finaliste. Vendarle imamo dva pomisleka. Prvi. Velenje je razvojno in gospodarsko močna občina. Kljub tej podlagi, kljub lokalnim podjetniškim lokomotivam (kot je Gorenje) in kljub sredstvom, ki jih mesto namenja za razvoj podjetništva, pa dinamika na tem področju ostaja podpovprečna celo za dokaj zaspano Slovenijo. Ob zamirajočem rudniku lignita je to bržkone ključni razvojni izziv, na katerega bodo v občini že v bližnji prihodnosti morali najti pravi odgovor. Druga zagata. V Velenju odločno zagovarjajo sporni projekt TEŠ6. Ta odločnost se nam zdi v protislovju z deklarirano zavezo, da bo občina radikalno zmanjševala izpuste toplogrednih plinov. Ne glede na teži obeh pomislekov pa sta ustvarjalnost in raven aktivnosti mestne občine vredna pozornosti. Velenje bomo skrbno opazovali.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 39,32 (6. mesto v regiji, 27. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 1 odstotek

Četrta regija: vzhodna Slovenija

V treh letih so se iz vzhodne Slovenije le štiri občine uvrstile med kandidatke za nagrado Zlati kamen. Toda kar tri od štirih občin so se prebile tudi v drugi krog, dve občini pa sta osvojili tretje mesto.

Razvojno najbolj prodorna občina vzhodne Slovenije:

Ljutomer na dobri poti

Ljutomer ni na dobri poti le zato, ker ima prometno strategijo, nagrajeno na evropski ravni.

- Število prebivalcev (2014): 11.580
- Proračun (2014): 22.491.523€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 4,9 odstotka

Občina Ljutomer izstopa po zelo aktivnem pristopu, ki je sicer močno usmerjen v razvoj

infrastrukture, a ima ravno tako izrazite okoljske in socialne poudarke. V štirih letih so v občini »izpeljali 40 infrastrukturnih projektov v skupni vrednosti 30 milijonov evrov. Za to so pridobili 11 milijonov nepovratnih sredstev. Ob tem so se transferji iz državnega proračuna zmanjšali za 9 odstotkov.«

Ljutomer je sicer pozornost zbudil pred tremi leti, ko je kot »prva manjša občina v Sloveniji s trajnostno prometno strategijo« prejel evropsko nagrado za trajnostno mobilnost. Strategija je naravnana izrazito pragmatično, mesto pa jo dokaj uspešno implementira. V zadnjem času si v mestu prizadevajo, da bi k nam čim bolj uspešno prenesli dobre prakse avstrijskega mesta Güssing, ki velja za zgleden primer energetske samooskrbe (občino smo predstavili na konferenci Zlati kamen 2012). V ta namen so oblikovali slovensko-avstrijsko partnerstvo (PEMURES) in leta 2010 v Ljutomeru ustanovili COVE – Kompetenčni center za obnovljive vire energije Ljutomer. Center je oblikovan po vzoru podobnih ustanov iz avstrijske Gradiščanske. V centru so med drugim analizirali neizkoriščene možnosti hitrorastočih rastlin.

Kar pri vodenju občine Ljutomer zbuja pozornost, sta ciljna in projekta usmerjenost. Kolikor lahko sklepamo iz javnih objav, zasledujejo vsa pomembna razvojna področja s pomočjo merljivih kazalnikov. To velja na primer tudi za področji kulture in športa. V občini so izmerili, »da se s športom ukvarja 3.800 občanov ali 30 odstotkov« in so po letu 2010 povečali sredstva za šport za 22 odstotkov. Sredstva za društva v občini so povečali v tem obdobju za 60 odstotkov, društva v občini pa imajo skupaj kar 14.000 članov. Gospodarstvo so razbremenili

z znižanjem nadomestil za uporabo stavbnih zemljišč, ob tem pa začeli graditi novo poslovno cono, ki naj bi privabila nove investitorje.

Sistem standardiziranih kazalnikov ISSO žal ne potrjuje prav vseh trditev mestne uprave o uspešnosti. Na splošno kritični kazalniki uspešnosti kažejo, da ima Ljutomer pred seboj še precej razvojnih izzivov. Toda na drugi strani mestna politika izstopa tako po obsegu aktivnosti kot po očitno dobri premišljenosti posameznih potez.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 23,73 (22. mesto v regiji, 116. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 0,8 odstotka
- Sredstva EU skladov za okoljske projekte (2007 – 2013): 97.038€
- Zaključni računi (2009 – 2013) – »zeleni odhodki«: 158.423€
- Načrtovani »zeleni odhodki« v NRP (2014 – 2017): 463.910€
- Indeks finančne samostojnosti: 89 (132. mesto)

Ljutomer je med občinami, ki namenjajo v primerjavi z ostalimi nekoliko več sredstev za varstvo okolja in trajnostno energijo: 10,28 evra na prebivalca v petih letih za varstvo okolja (64. mesto) in 3,13 evrov za trajnostno energijo (56. mesto).

Sredstva, ki jih je pred letom 2014 Ljutomer pridobil za trajnostne projekte iz evropskih skladov, so precej skromna. S tem denarjem so v mestu financirali energetska prenova osnovne šole. Glede na načrt razvojnih programov se je stanje v letu 2014 nekoliko spremenilo. Sicer Ljutomer sodi med občine, kjer so odhodki za trajnostno usmerjene projekte precej težko identificirati (energetska prenova objekta je v proračunu zabeležena kot »obnova« ali »sanacija«). Tudi načrt razvojnih programov je praktično omejen na leto 2014.

STRATEGIJA IN POLITIKA

Skupna ocena: 46%

Strategija: 45%

Politična kultura in odprtost: 47%

Področja delovanja: 42%

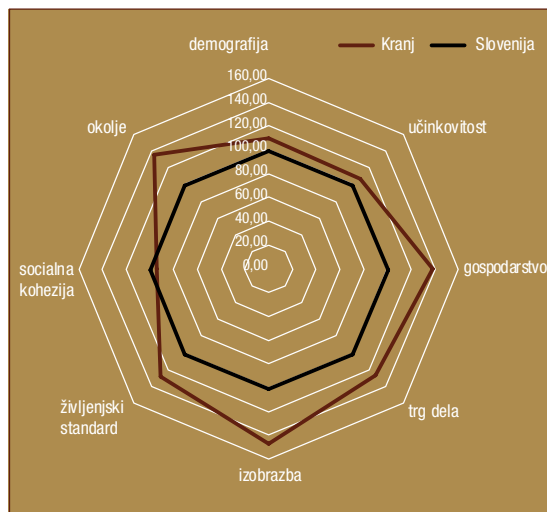
Občina nima temeljnega in povezovalnega strateškega dokumenta, ki bi izhajal iz identitete

kraja. Zato ima Ljutomer celo vrsto (natančneje – osem) dobro pripravljenih delnih strategij za posamezna področja: varstvo okolja, trajnostni promet, energetiko in podobno. Na področju politične kulture analiza pokaže solidno stanje, ki je rahlo nad povprečjem. Ljutomer je med kraji, kjer se zavedajo pomena vključevanja prebivalcev in podjetij v procese odločanja. Pred sprejetjem proračuna je doslej potekala javna razprava v vseh krajevnih skupnostih. Tudi sicer naj bi pred vsemi pomembnejšimi odločitvami sklicevali zbere krajanov in občanov ali pripravljali delavnice. Za sistematično sodelovanje z gospodarstvom so v občini oblikovali obrtno podjetniški strateški svet. Prijem, ki smo ga doslej zasledili le še v eni občini.

V občini pokrivajo z aktivnostmi prav vsa ključna področja; posebej izstopajo projekti na področjih trajnostne ureditve prometa in energije. Večina projektov v zadnjih letih je bila sicer infrastrukturne narave.

ANALIZA ISSO

Indeks ISSO: 37,84 (165. mesto)

Vrednost sestavljenega kazalnika ISSO za Ljutomer je pod slovenskim povprečjem. Izrazito podpovprečen je zlasti indeks socialne kohezije – zlasti na račun deleža prebivalcev, obsojenih za kazniva dejanja. Glede na ostale okoliščine in gibanja v regiji je presenetljivo dobra vrednost indeksa trga dela. Ljutomer nadpovprečno veliko sredstev namenja za aktivno politiko zaposlovanje in rezultati (gibanje brezposelnosti, število delovnih mest) bi lahko pomenili, da ta politika deluje. Na področju učinkovitosti naši kazalniki žal ne potrjujejo povsem navedb predstavnikov občine o tem, za koliko so uspeli zmanjšati stroške. Drugače je, ko gre za raven aktivnosti: kot smo že omenili, po tej plati Ljutomer izrazito izstopa.

Finalistki izbora Zlati kamen 2015:

Vse bolj zelena murska sobota

V Murski Soboti so naredili nekaj pomembnih korakov na poti k samooskrbi in dosegli premike pri vrsti razvojnih kazalnikov. A središče Pomurja še čakajo resni izzivi.

- Število prebivalcev (2014): 18.935
- Proračun (2014): 22.504.862€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 9,1 odstotka

Murska Sobota ima izrazito trajnostno obarvano strategijo (Zelena mestna občina), ki jo učinkovito udejanja z vrsto projektov. Trajnostno obarvani so zlasti projekti na področju prehoda na obnovljive vire energije, kjer si v mestu prizadevajo tudi izrabiti znaten geotermalni potencial.

V Sloveniji ni občine, ki bi v zadnjih petih letih vložila več v trajnostno rabo in proizvodnjo energije kot Murska Sobota (vsaj sodeč po »uradnih« podatkih). Poleg energetske prenove javnih stavb so v MOMS leta 2012 zamenjali klasično toplotno postajo z novo, ki omogoča plinsko kogeneracijo. Lani so manjšo kogeneracijsko postajo postavili tudi v BTC v Murski Soboti.

Najpomembnejši mestni projekt na področju energetike je povezan s turističnim centrom Fazanerija. Prva faza gradnje turističnega in športnega centra pri mestnem gozdu je prav njen energetski del. Cilj projekta je bil sprva zagotoviti s pomočjo geotermalne energije zagotoviti

ogrevanje vseh sedanjih in prihodnjih objektov centra. Raziskave na vrtinah so pokazale, da je potencial tega vira bistveno večji: že glede na sedanje vrtine bi lahko z geotermalno energijo ogrevali več kot 2.000 stanovanj (torej dobro četrtino vseh stanovanj v občini). V strategiji Zelene občine tako predvidevajo, da bi prav s pomočjo geotermalne energije mesto lahko postalo zeleno. »Ključni izsledki na obeh raziskovalnih vrtinah kažejo (...), da bomo delno energetske neodvisni lahko postali že v relativno bližnji prihodnosti.«

V Murski Soboti so precej pozornosti namenili trajnostni mobilnosti in zlasti mestnemu prometu – ta je zgledno urejen in za občane brezplačen. Mesto je previdno začelo spodbujati lokalno samooskrbo s hrano. Tudi na ostalih področjih razvoj v mestu ni bil zanemarjen. To kažejo podatki, ki bi zlasti na področju gospodarstva in trga dela lahko kazali, da se regionalno središče izvija iz krize. Še to: Murska Sobota je vedno izstopala po obsegu sredstev, ki jih namenjuje za štipendije za univerzitetni študij.

Kljub vsem opogumljajočim gibanjem stanje vseeno še zdaleč ni idealno: Pomurje je še vedno najmanj razviti del Slovenije. Problem brezposelnosti ni odpravljen: Murska Sobota ostaja med občinami z najnižjim deležem delovno aktivnega prebivalstva. Mestna občina je sicer vključena v vrsto mednarodnih projektov, a ob tem ne smemo zanemariti ocen, da bi mesto moralo izraziteje odigrati vlogo regionalnega središča in biti glavna lokomotiva novega razvojnega zagona Pomurja. Prav na ta dva momenta izrazito opozarja tudi nova občinska oblast. Če jim bo uspelo spodbuditi podjetništvo in nastajanje delovnih mest in ob tem ohraniti trajnostne smernice zgledne »strategije zelene mestne občine«, bo to zmagovalna formula. Mursko Soboto bomo skrbno spremljali.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 44,48 (3. mesto v regiji, 22. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 4,1 odstotka

Turnišče: majhen kraj z velikim zagonom

Če vas ne prepriča, da je Turnišče najmanjši kraj v Sloveniji s skate parkom, vas bo morda delež proračuna, ki ga občina namenja za trajnostni razvoj.

- Število prebivalcev (2014): 3.291
- Proračun (2014): 4.363.182€
- Delež območij NATURA 2000 v občini: 22,2 odstotka

Turnišče je majhna in razmeroma slabo razvita pomurska občina. Kako se je znašla med kandidatki za Zlati kamen? Prvič, ker izstopa po relativnih izdatkih za trajnostne projekte. In drugič, ker ima za majhno občino zelo bogat in širok spekter aktivnosti, za katere znajo v občini največkrat priskrbeti tudi evropska sredstva.

Turnišče navdušuje zlasti z bogastvom projektov, ki dostikrat merijo na več ciljev hkrati. Turistično ponudbo občine v občini povezujejo in urejajo s pomočjo novega Prekmurskega centra: ta center med drugim vključuje tudi sistematično prodajo izdelkov domače obrti in domačih pridelkov (v ta namen so postavili leseno hišico), promocijske aktivnosti in razstavnici prostor, prireditveni center Natura 2000 in mrežo »sprostitvenih točk«.

Organizacijsko so v občini glavne razvojne aktivnosti zastavili tako, da so ustanovili javni zavod za negospodarske dejavnosti (Zavod Koušta). Ta zavod povezuje vse turistične, kulturne in športne aktivnosti občine: skrbi za razvoj turizma in promocijo, načrtuje dogodke v občini, pomaga društvom pri delu, organizira posamezne prireditve in – če prav razumemo – upravlja s knjižnico. Zanimivo je že to, da ima Turnišče z dobrimi 3.000 prebivalci svojo knjižnico.

V Turnišču deluje čevljarski muzej (Turnišče je bilo včasih znano po čevljarjih). Občina skrbi za prodajo domačih izdelkov tudi tako, da je vzpostavila občinsko vinoteko in prodajo domačih izdelkov prek spleta. Turnišče je bržkone tudi najmanjši kraj v Sloveniji s skate parkom. Zanimiv je projekt »ekološkega centra«. To je sicer le druga beseda za zbirališče za odpadke. Omembo si zasluži zaradi vzporednih aktivnos-

ti za osveščanje, ki so bile posebej usmerjene na dve skupini: na mlade in na Rome (ki dostikrat spremenijo zbiranje odpadkov v podjetniško dejavnost). Občina je v preteklih letih zgradila večnamenski center, ki je namenjen zlasti kulturnim dejavnostim, nekaj prostorov pa oddajajo tudi v poslovni namen. Večino sredstev za center so pridobili iz evropskih virov. Poslovni utrip želijo v občini spodbuditi z novo poslovno cono, ki pa še ni dala pravih rezultatov.

ANALIZA PRORAČUNA

- Trajnostni indeks 2015: 42,12 (4. mesto v regiji, 24. mesto v Sloveniji)
- Delež »zelenega proračuna« (2009 – 2017): 2,4 odstotke

Dobre prakse 2015

Pregled dela slovenskih občin vsako leto navduši s tem, koliko dobrega nastane in se razvije na lokalni ravni. Posebej predstavljamo dobre prakse, ki so jih pripravili v letošnjih kandidatkah za nagrado Zlati kamen.

KOZJE: PARK KOZJANSKO

Kozje je središče Kozjanskega parka. Večji del površine občine sodi med območja NATURA 2000. Širše območje Kozjanskega je biosferno področje v okviru programa UNESCO. V parku so vključeni v vrsto mednarodnih projektov in s pomočjo evropskih sredstev pripravljajo vrsto aktivnosti za okoljsko osveščanje in izobraževanje prebivalcev območja in obiskovalcev parka. S temi aktivnostmi denimo spodbujajo rabo lesa kot energenta (projekt Bioeparks), skrbijo za ohranitev tradicionalnih značilnih vrst sadja (Praznik kozjanskega jabolka) in za ohranitev travniških sadovnjakov (več projektov). Stavba parka ima sodobno rastlinsko čistilno napravo. V okviru parka je tudi grad Podsreda kot primer uspešnega obnavljanja in revitalizacije pomembnega srednjeveškega spomenika.

LJUBLJANA: UKREPI TRAJNOSTNE MOBILNOSTI

Ljubljana je edino mesto, ki je doslej dvakrat dobilo evropsko nagrado za trajnostno mobilnost. Med ključnimi prijemi na področju trajnostne ureditve ljubljanskega prometa so uvedba kartice Urbana, izjemno uspešen projekt BicikeLJ, ki pomembno prispeva k prehodu od individualnega motoriziranega prometa na kolesarjenje (in hojo), zaprtje Slovenske ceste za promet in še posebej pomembno uspešno sodelovanje s sosednjimi občinami in širitev prog mestnega potniškega prometa. Vozni park LPP postopno prehaja na čistejšo energente. Ob tem v mestu načrtujejo povezovanje z železnico, torej vključitev železnice v mestni, oziroma primestni promet.

LJUTOMER: PROMETNA STRATEGIJA

Občina Ljutomer je pred nekaj leti (2012 in 2013) navdušila s tem, da je postala »prva manjša občina v Sloveniji s trajnostno prometno strategijo«. Ta strategija je bila narejena s ciljem, da bi do leta 2016 Ljutomer postal vodilna manjša občina v Sloveniji na področju trajnostne mobilnosti.

Strategija je odmevala tudi v tujini in Ljutomer se je prebil med tri finaliste za evropsko nagrado Sustainable Urban Mobility za leto 2012 (prijavljenih je bilo 29 krajev iz 12 držav). Komisijo je navdušil »obseg aktivnosti za tako majhen kraj«, neverjetno nizek proračun, s katerim so izvedli aktivnosti (3.500 evrov) in dejstvo, da so v Ljutomeru temeljito preučili evropske projekte in prakse ter jih smiselno prenesli v svoj načrt.

Aktivnosti so bile v prvi fazi osredotočene predvsem na osveščanje prebivalcev, pa tudi na njihovo vključevanje v pripravo načrtov ter aktivnosti. Ta poudarek na pristopu »od spodaj navzgor« je še dodatno navdušil evropske ocenjevalce. Strategija obljublja med drugim »privlačni javni potniški prevoz« in »razvejano mrežo varnih kolesarskih stez ter dobre pogoje za hojo«. Podpirala naj bi uvažanje novih tehnologij in ustvarjali pogoje za uporabo vozil na alternativni pogon. Strategija posebej meri na prostorsko in prometno načrtovanje, s katerim naj bi aktivno vplivali na oblikovanje potovalnih navad. Dokument govori o tem, da naj bi se odmaknili »od zadovoljevanja apetitov po večjih pretokih avtomobilskega prometa ter se posvetili negovanju trajnostno naravnane mobilnosti, ki sooblikuje urejen, dostopen in varen prostor«.

Če je šlo v prvi fazi predvsem za osveščanje, je v drugi fazi poudarek izrazitejši na prometni ureditvi (umirjanje prometa) in gradnji infrastrukture (pločnikov, kolesarskih stez in parkirišč). Kolikor lahko sodimo, potekajo te aktivnosti v skladu z načrti. V letih 2011 – 2014 so zgradili

ali obnovili 14,4 kilometra cest, 3,7 kilometrov pločnikov in 3 kilometre kolesarskih stez. Tudi v načrtu razvojnih programov najdemo sredstva za gradnjo novih stez in pločnikov.

PIRAN: PROGRAMI S SOCIALNO NOTO

V občini leta 2011 organizirali brezplačno prehrano za okrog 150 občanov v materialni stiski. Leta 2012 so sistem nekoliko spremenili: občani so lahko zaprosili za nakup močno subvencioniranih bonov za prehrano (subvencija je znašala 50 ali 70 odstotkov).

Občina je sprejela program celovite skrbi za brezdomce (Kažun). Program vključuje zavetišče, dnevni center in delo na terenu (pomoč za tiste, za katere ni prostora v zavetišču). Program podpirajo organizacije (RK, Karitas), zavodi (Center za socialno delo), društva (taborniki), podjetja in posamezniki. Za delovanje programa je pomembno tudi prostovoljno delo. Leta 2013 je poskusno začel delovati podprojekt Eko vrt Kažun Piran 2013; vrt obdelujejo stanovalci Kažuna, sadike pa brezplačno prispevajo kmetovalci v občini. Poleg pridelave zdrave hrane je podprojekt pomemben tudi za socialno reintegracijo brezdomcev. Invalidi in starejši občani (pogoj je nezmožnost za delo zaradi zmanjšane gibljivosti) lahko zaprosijo za brezplačno storitev »hišni mojster« - manjša popravila na domu. Stroške dela in materiala pokriva občina. Pravni center za varstvo človekovih pravic je zasebni neprofitni zavod. V sodelovanju z občino nudi socialno šibkim prebivalcem brezplačno pravno svetovanje. Projekt »Rdeča kapljica je doma v Piranu« spodbuja prostovoljno krvodajalstvo.

ŠEMPETER-VRTOJBA IN TOLMIN: FUTURELIGHTS

Futurelights je primer dobre prakse na področju trajnostne javne razsvetljave. V projekt je vključenih več partnerjev, nosilna občina pa je Šempeter-Vrtojba. Decembra lani je prav zato občino obiskala delegacija južnokorejske okoljske korporacije in si ogledala rezultate. V Društvu Temno nebo Slovenije, ki je kot partner sodelovalo pri omenjenem projektu, so povedali, da je "občina Šempeter-Vrtojba žal še vedno edina občina v Sloveniji, ki je uporabila LED svetilke z barvno temperaturo 3000 kelvinov, ki sevajo bolj toplo svetlobo in so zato za okolje in občane bolj prijazne. Vse ostale slovenske občine uporabljajo bolj škodljivo barvno temperaturo 4000 kelvinov, ki ji okoljevarstveniki močno nasprotujejo."

Do leta 2016 naj bi bil projekt zamenjave svetilk v občini zaključen. Poraba energije naj bi se s tem prepolovila. 30 odstotkov energije za javno razsvetljavo

pa pokrijejo s sončno elektrarno, ki so jo leta 2012 postavili na protihrupni ograji ob hitri cesti. Skupni učinek: za osemdeset odstotkov nižji stroški in svetloba, prijazna do ljudi in do drugih živih bitij.

ŠENTRUPERT: RUSALCA - SODELOVANJE MAJHNE OBČINE V RAZISKOVALNEM PROJEKTU

Občina Šentrupert je kot edini predstavnik lokalnih skupnosti vključena v raziskovalni projekt, ki ga koordinira Zavod za gradbeništvo Slovenije, vključuje pa tudi raziskovalne ustanove (Inštitut Jožef Stefan) in podjetja. V okviru projekta razvijajo inovativno metodo za čiščenje odpadnih voda, ki kombinira biološko čiščenje z nanotehnologijo. Tehnologija je namenjena za majhne čistilne naprave, ki so primerne za območja z razpršeno poselitvijo (velik del Slovenije). Ker je očiščena voda primerna za uporabo, se poraba pitne vode zmanjša za 30 odstotkov. Celotni sistem bo deloval brez izpustov v okolje, saj bo blato iz čistilne naprave uporabljeno za proizvodnjo gradbenega materiala.

VELENJE: DOŽIVLJAJSKI PARK NA TEMO ENERGIJE

Mestnemu parku so v Velenju ob prenovi dodali povsem nove izobraževalne in ozaveščevalne vsebine. Ta vsebine so osredotočene zlasti v demonstracijskem energetske pasivnem objektu. Park razsvetlujejo samozadostne LED svetilke. Posebnost parka pa so igrala, s pomočjo katerih se otroci na zabaven način spoznavajo z energijo. Na ta način so v Velenju postavili edinstven tematski doživljajski park na temo trajnostne rabe in proizvodnje energije. Ideje za ta park so – če prav razumemo – prispevali tudi otroci. Razvijali so jih na naravoslovnih dneh in počitniških taborih v okviru mednarodnega projekta CUL-Energy for Kids (Slovenija in Avstrija).

Projekt je zasnovan s precej smelo ambicijo: »Sončni park bo evropski primer celostnega reševanja energetske samozadostnosti dane lokacije na osnovi sončnega vira energije ter bo podlaga za multidisciplinarnе storitve in multiplikativnost pasivnih ter solarnih tehnologij na druge javne površine.« Ob tem je Sončni park zgledno obnoven spomenik kulturne in naravne dediščine, kjer so v zadnjem obdobju obnovili labirint, okrasni bazen z mozaikom, prireditveni prostor, poskrbeli so za brezplačni wifi in podobno. Prenova parka še ni dokončana – sredstva za park so vključena v načrt razvojnih programov za obdobje do leta 2017. □

**In naj bo luč...
V občini Šempeter
Vrtojba bodo s
pametno razsvetljavo
zmanjšali stroške
za energijo za 80
odstotkov. V mestni
občini Ljubljana
se priključna moč
razsvetljave stalno
zmanjšuje in znaša
že manj kot 2,8 MW -
leta 2000 je bila še
več kot 9MW.**

Mestna občina Ždár na Sázavi:

Nekoč je bil urad ...

Jan Havlik

Mestni urad v kraju, ki ima 22.000 prebivalci (in ima na svojem ozemlju znamenitost s seznama kulturne dediščine UNESCO) obenem skrbi za administracijo upravnih enot z 44 000 prebivalci in 47 občinami Češkomoravske planote. Urad vsako leto obiše okoli 120.000 strank.

Benchmarking – v čem se naš urad razlikuje od drugih (v številkah)

Naš urad ima v primerjavi s podobnimi kar 41 zaposlenih manj. To nam daje priložnost izplačevati za 20 odstotkov višje plače (plače so 80 odstotkov obratovalnih stroškov urada), pa vendar imeti nižje povprečne obratovalne stroške. Ob tem dosegamo v 85 % parametrov, ki smo jih opazovali, enako ali višjo učinkovitost. Pri kvalitativnih dejavnikih (npr. stabilnost odločitve, uspešnost zbiranja lokalnih davkov, upravljanje terjatev, itd.) dosegamo pri 80 % primerjanih kazalnikov boljše rezultate.

Bilo je nekoč ...

... pravzaprav je bilo in je, čeprav nekateri to zagotovo le težko verjamejo. Pravljice in zgodbe se pogosto začnejo v preteklosti. Sam bi z našo zgodbo začel danes, v današnjem času, ker ravno to »stanje« motivira, aktivira, navdihuje, oz. »zažene« nekatere managerje, direktorje, sekretarje ... da začnejo podobno zgodbo tudi sami. Zame osebno je Ta zgodba ja zame osebno smisel in navdih mojega dela, ob vseh ljudeh, ki jo vsak dan s svojim delom in načeli izpolnjujejo. Obenem ta zgodba predstavlja zame vrednote in pristop, ki se jih pri svojem delu sam trudim uveljavljati. Ni le odraz mojih vrednot in pristopa k delu, temveč tudi k življenju na splošno. Brez tega ne bi bilo mogoče ...

Timsko delo in sodelovanje zaposlenih

V ekipi je trenutno vključenih več kot polovica zaposlenih, ki poleg svojega dela sodelujejo pri dejavnostih namenjenih boljši kakovosti in trajnemu ter trajnostnemu izpolnjevanju vizije urada, ki se glasi:

- *Želimo biti urad, ki je odprt za potrebe naših strank in zaposlenih. Kraj, kjer srečate strokovne in vljudne ljudi, kjer si nenehno prizadevamo za izboljšanje storitev, ki vam jih nudimo.*

Ekipa za strategijo – ekipa vodij oddelkov in služb deluje že od leta 2010. Sestaja se v rednih intervalih in njena naloga je predvsem izpolnjevanje ciljev strategije, upravljanje človeških virov, strateško upravljanje in razvoj organizacije, upravljanje procesov in nenazadnje nenehno učenje in razvoj vodstvenih sposobnosti.

Ekipa usmerjena na stranke deluje tudi že od leta 2010 in meri na standarde usmerjenosti k strankami, preverja zadovoljstvo vseh strank (torej ne le zunanjih, temveč tudi notranjih); med drugim je ekipa organizirala že dva Dneva odprtih vrat v uradu (2012 in 2014), ki sta doživela nepričakovan dober odziv in uspeh.

Ekipa CAF oz. ekipa za samoocenjevanje organizacije je začela delovati leta 2013 in je izdelala še eno Samoocenjevalno poročilo ter Akcijski načrt, ki ga člani ekipe skupaj s svojimi sodelavci iz oddelka trenutno poskušajo izpolniti.

Ekipa za proces prilagajanja novih zaposlenih je začela delovati letos. Njena naloga ni le nove zaposlene seznaniti s kulturo organizacije, z ura-

dom, posameznimi oddelki in ljudmi, temveč tudi z vizijo, strategijo in z vsem, v čem se naš urad razlikuje od drugih.

Odprta komunikacija in zaupno ozračje

Hvaležen sem, da pri vseh izvedenih preiskavah, naj gre za anonimne preiskave zadovoljstva zaposlenih ali preiskave zadovoljstva notranjih strank, vedno in predvsem dolgoročno dosegamo visok odstotek vrnjenih vprašalnikov. Od drugih uradov in organizacij vem, da že samo vračanje vprašalnikov veliko pove o ozračju v organizaciji. Seveda, lahko bi si povedali vse direktno v obraz, ampak iskreno povedano, koliko od nas to lahko naredi?

Vendar pa je to za vodje in zame tudi obveznost. Od začetka se zavedamo, da če se v okviru naših možnosti ne bi odzvali na vsako pripombo ali idejo, bi se odstotek vrnjenih vprašalnikov znatno zmanjšal, celo do te mere, da bi ta ukrep lahko ukinili. Na začetku se je dobro obneslo tudi anonimno oddajanje vprašanj sekretarju, kjer so zaposleni lahko preko anonimnega spletnega vmesnika vprašali vse, kar jih je mučilo in kar si niso upali vprašati »iz oči v oči«. Menim, da je občutno zmanjšanje števila teh anonimnih vprašanj posledica večjega zaupanja in odprtosti v komunikaciji.

Smisel dela in izpolnitev kot del motivacijskih dejavnikov

Ali lahko nekoga izpolnjuje več dela? Za večino vsekakor absurdno vprašanje. Moj odgovor glede na dosedanje izkušnje, zlasti v zadnjih letih, je: da, lahko. Vendar pod pogojem, da se »v tem delu najde«. Najti smisel dela je dar. Ni lahko videti smisla »v izdajanju osebnih izkaznic ali v postopkih o prekršku«. Zadovoljne stranke, njihove pozitivne povratne informacije, dobro ime urada, katerega del sem ... to pa so dejavniki, ki lahko človeka izpolnjujejo. Enako velja tudi za pozitivne odzive na Dneve oprtih vrat, ki so jih za občane pripravili zaposleni. In ne nazadnje: tudi občudovanje zaposlenih iz drugih uradov, ki prihajajo k nam, da bi se učili in dobili navdih. Tudi v javni upravi je mogoče najti smisel dela, vse je odvisno od perspektive.

Povratne informacije kot sestavni del razvoja in rasti ne le organizacije

Preiskava o zadovoljstvu zunanjih strank, notranjih strank, predstavnikov, Mystery Client preiskava, 360° povratne informacije ... če naštejemo vse te redno se ponavljajoče metode

in preiskave, zveni kar strašljivo. In ja, na začetku so se pojavljali skrb, strah pred razočaranjem in nerazumevanje. Danes si upam reči, da smo na tem področju dosegli dve osnovne stvari, pa čeprav nimam nobenih pomembnih števil. Kot prvo smo vzpostavili sistem obdelave rezultatov, kot drugo pa definirali, kakšne rezultate želimo dolgoročno dosegati (del modela procesa – nadzor in poročanje). Še pomembnejše pa je, da smo prepričali večino zaposlenih, da ne gre za grožnjo, temveč priložnost. Priložnost za izboljšanje, razvoj in rast.

Izobraževanje, razvoj in rast

Pred nekaj leti je bila ideja »mehke« izobrazbe v javni upravi skoraj heretična. Danes menimo, da je strokovno in »mehko« izobraževanje samoumevno in prehajamo k razvoju, ki izhaja iz individualnih potreb na osnovi samospoznanja, prej omenjenih povratnih informacij, predvsem pa svobodne volje zaposlenih. In to deluje. Ko smo lani jeseni opredelili načrt razvoja zaposlenih, smo naredili razpis za sodelovanje v štirih t.i. razvojnih skupinah, osredotočenih na določena področja. Rezultat: v povprečju dvajset prijavljenih kandidatov na eno skupino ...

In kako se je začelo?

Po 12 letih sem začel čutiti, da delo sekretarja mestne uprave postaja stereotipno. Začutil sem potrebo po spremembi. Potreba, da bi poskusil spremeniti negativno dožemanje uradnikov in njihovo pretežno negativno medijsko podobo. Obenem sem bil radoveden in zaskrbljen: »Kakšen je pravzaprav naš urad iz pogleda strank?« «Kako se v njem počutijo in kako so zadovoljni zaposleni?« Do neke mere je šlo tudi za naključja – za to, da sem srečal ljudmi, ki so vedeli KAKO in ki so želeli so iste stvari. Nato je sledilo tri leta iskanj, izbire in uporabe ustreznih metod in modelov kakovosti. Na koncu sem spoznal, da so najbolj pomembni motivirani ljudje, ki so iskali in našli smisel v svojem delu. Ljudje, ki imajo radi svoje delo in ob tem dajejo iz sebe najboljše kar je v njih.

Na koncu ...

Václav Havel je nekoč dejal. »Verjamem, da politik lahko govori resnico in živi v skladu s svojo vestjo. Jaz to vsaj poskušam.« Nisem politik, ampak če bi mogel parafrazirati njegov stavek, bi zvenel tako. »Vodstvo, direktorji, sekretarji ... lahko govorijo resnico in živijo v skladu s svojo vestjo. Jaz to vsaj poskušam.« □

Prijetno domače – vključevalni model upravljanja lokalne skupnosti

Občina Ivančna Gorica je v začetku mandata 2010 -2014 pristopila k izdelavi Lokalnega razvojnega programa oz. načrta 2011 do 2018. Pri zagotavljanju pogleda od zunaj in razširjene strokovnosti je združila moči s Centrom za razvoj in Vibacom d.o.o. ter med drugim uporabila t.i. participativni model oz vključevalni model, kot smo ga poimenovali.

Participativni model

Bistvo participativnega modela je v aktiviranju čim večjega števila zainteresirane javnosti na nivoju sistema (skupnost, organizacija, tim) za pripravo izhodišč in vsebin, po katerih naj bi sistem deloval.

Njegova moč je pri ustvarjanju kritične mase ambasadurjev sprememb. To so ljudje, ki ves čas sodelujejo pri ustvarjanju razvojnih zgodb in pomagajo njene posamezne dele sistematično vpeljati v delovno prakso. Ker so sami soustvarjalci razvojnih vsebin in dobro poznajo vse njene elemente, v svojih sredinah nastopajo samozavestno in prepričevalno.

Tako so bili k sodelovanju povabljeni vodilni v zavodih, društvih, zvezah, organizacijah kot tudi predstavniki gospodarstva, javnomnenjski voditelji in predstavniki političnih strank. Svoje ustvarjalne potenciale so uresničevali na delavnicah s področja družbenega okolja, gospodarstva ter okolja in prostora. Za primeren vzor sta poskrbela župan in podžupan, ki sta se redno in aktivno udeleževala delavnic. Skupaj z zaposlenimi v občini

Stran 40-7ki upravi in predstavniki občinskega sveta so izoblikovali strateški in izvedbeni del Lokalnega razvojnega programa, ki ga je kasneje obravnaval in potrdil tudi občinski svet.

Vključevanje v uresničevanje Lokalnega razvojnega programa

Glede na izkazan interes in strokovno znanje so se posamezniki vključevali tudi v uresničevanje razvojnega načrta in pomembno prispevali k doseganju ključnih ciljev zastavljenega programa. Pri tem kaže omeniti predvsem naslednje skupine:

- Skupina za pripravo Občinskega prostorskega načrta
- Svet župana za reševanje problematike staranja in medgeneracijsko sožitje – svet za starosti prijazno občino

- Podjetniški kolegij župana
- Delovna skupina za razvoj turizma
- Delovna skupina za uresničevanje Lokalnega energetskega koncepta

Poudariti velja, da so bili oz. so člani delovnih skupin ali celo vodje skupine člani različnih političnih strank, s tem pa je bil presežen okvir prevladujoče politične stranke in zagotovljena visoka stopnja demokracije, tako pri odločanju, kot tudi pri uresničevanju.

Prijetno domače, več kot blagovna znamka

Vzporedno z delavnicami za pripravo Lokalnega razvojnega programa je delovala Skupina za razvoj turizma, ki je z delom začela že v prejšnjem mandatu in se je kasneje vključila ter tvorno sodelovala. Pri iskanju oblikovne rešitve za promocijo občine so se srečali tudi s potrebo po skupni vidni podobi, ki bi povezovala identitete krajevnih skupnosti z njihovimi značilnostmi in bi jih povezovala v celoto, ter hkrati ponazarjala bistvo naših krajev. Vsebine delavnic so se začele prepletati in valovnica Prijetno domače je osmislila tudi vizijo in vrednote občine Ivančna Gorica. 11. 11. 2011 so v slovesno-družabnem vzdušju predstavili novo vidno podobo občine Ivančna Gorica in prvo aplikacijo nove podobe – informativno-turistično točko. S tem so nadgradili smeje načrte za celovit lokalni razvoj v prihodnje.

Z novo vidno podobo občine Ivančna Gorica so se zlahka poistovetili akterji razvoja v lokalni skupnosti na vseh področjih. Valovnico tako najdemo na izdelkih podjetij in kmetij, dresih športnikov in športnih prireditvah, ovitkih knjig, občinskih proslavah in priznanjih, turistično promocijskem materialu, še posebej pa jo ponazarjajo informativne točke v vsaki izmed krajevnih skupnosti. Slednje skupaj tvorijo Krožno pot Prijetno domače, ki med seboj poveže vse dele občine tako v fizičnem smislu kot na simbolični ravni v kompaktno celoto, ki z uresničevanjem ciljev sledi svoji viziji in vrednotam. Na tak način je Občina Ivančna Gorica tudi uspela doseči cilje zastavljene v Lokalnem razvojnem programu. □

MREŽA POSTAJALIŠČ ZA AVTODOME PO SLOVENIJI

primer dobre prakse

Občina Mirna je pred dobrim letom med lokalnimi skupnostmi spodbudila razmišljanje o vzpostavitvi Mreže postajališč za avtodome po Sloveniji, s katero bi znotraj **enotne tržne znamke** tako doma kot v tujini promovirali Slovenijo, predvsem pa lokalno turistično ponudbo skozi oči popotnika z avtodomom.

„Lokalne skupnosti se povežemo in gradimo mrežo postajališč za avtodome, ki bo v nekaj letih izhodišče za odločitev, da popotniki z avtodomi obiščejo našo deželo in se prepričajo o njenih lepotah in prijaznih domačinih. Slovenijo letno prečka 90 tisoč avtodomov; v enem običajno potujeta dve osebi. Najprej želimo zaustaviti nekatere med temi. Nuditi jim moramo varno, urejeno in z vsemi normativi in informacijami opremljeno postajališče, kjer se bodo udobno počutili, zato bomo temu dali velik poudarek. Verjamemo, da se bodo k nam radi in z veseljem vračali ter o naših lepotah in gostoljubnosti povedali tudi ostalim,“ je prepričan župan Občine Mirna **Dušan Skerbiš**.

Junjski predstaviti je sledil podpis pogodb o sodelovanju pri projektu z občino Mirno kot nosilcem projekta.

Trenutno so **partnerji** v projektu občine Benedikt, Bled, Črnomelj, Dobrepolje, Dolenjske Toplice, Gornji Grad, Hrpelje-Kozina, Idrija, Jesenice, Kočevje, Koper, Kostanjevica na Krki, Kozje, Krško, Ljubno, Lukovica, Metlika, Miren-Kostanjevica, Nova Gorica, Ormož, Postojna, Radenci, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Razkrižje, Semič, Sevnica, Slovenj Gradec, Slovenske Konjice, Šentjernej, Šentjur, Šentrupert, Škocjan, Šmarješke Toplice, Trebnje, Velenje, Velike Lašče, Vrhnika, Zagorje ob Savi, Zreče, Žalec, Železniki in Žužemberk. V kratkem naj bi pogodbo podpisale še občine Divača, Ivančna Gorica, Mokronog-Trebelno, Straža, Sv. Jurij ob Ščavnici in Škofja Loka.

Podpisniki se zavedajo, da bo projekt s sodelovanjem in povezovanjem lokalne skupnosti, zasebnikov in iskanja virov sofinanciranja hitreje zaživel in kasneje tudi živel, kar je najpomembnejše.

Mreža postajališč za avtodome po Sloveniji se je januarja predstavila na sejmu CMT v Stuttgartu, ki velja za največji evropski sejem za turizem in prosti čas, izšla je brošura s predstavitvijo občin v treh jezikih, aktivna je spletna stran, pripravljajo celostno grafično podobo, v kratkem pa se bo začela analiza stanja.

„V naslednjih tednih bomo obiskali občine, pogledali postajališča oziroma mikrolokacije zanje, skupaj z občino prilagodili lokalno turistično ponudbo skozi oči popotnika z avtodomom in na enem mestu pripravili celovit paket, ki ne zajema le prenočevanja, ampak tudi namige za izlet in ostale informacije, ki so ob postanku v tujem kraju dobrodošle. Projekt je zasnovan tako, da se občine lahko kadarkoli pridružijo,“ pravi koordinatorka **Petra Krnc**.

Pobudniki – poleg **Občine Mirna** še **Caravan Center Ljubljana** in **Dammertz Stellplatzconsulting** – verjamejo, da bodo z vzpostavitvijo mreže postajališč za avtodome po Sloveniji s standardizirano kakovostno oskrbo in rednim preverjanjem upoštevanja dogovorjenih smernic našo Slovenijo naredili bolj prijazno popotnikom z avtodomi.

www.mrezapza.com

Za smeh v otroških očeh

Vesna Lešnik

V občini Nazarje imajo edino zares brezplačno osnovno šolo v Sloveniji.

Projekt brezplačne šole, ki smo ga poimenovali »Za smeh v otroških očeh«, se je pričel na pobudo prejšnjega ravnatelja Osnovne šole Nazarje Jožeta Kavtičnika. Njegova zamisel je temeljila na Splošni deklaraciji človekovih pravic, ki jo je Generalna skupščina Združenih narodov razglasila leta 1948. Prvi odstavek 26. člena te deklaracije se namreč glasi: »Vsakdo ima pravico do izobraževanja. Izobraževanje mora biti brezplačno vsaj na začetni stopnji.«

Gospodarsko stanje v naši državi v zadnjem času vse bolj vpliva na povečevanje socialnih razlik med državljani, čemur so še posebej izpostavljeni otroci, za katere ves čas trdimo, da so naša prihodnost. Pri tem pa pozabljamo, da je leta zanje zelo negotova. Od tega, kakšno prihodnost jim bomo zagotovili, je posredno odvisna tudi prihodnost nas vseh, kajti oni bodo tisti, ki nam jo bodo nekoč krojili.

Zato smo leta 2007 stopili na pot enakopravnosti in enakih možnosti za vse učence naše šole in to je tudi temeljni cilj, ki mu ves čas zvesto sledimo. Prvi koraki na poti k temu cilja so zahtevali precejšnjo mero potrpežljivosti in odrekanj, vanj smo vsi zaposleni vložili veliko energije in truda ter marsikatero uro prostovoljnega dela. Pri tem je bila pripadnost kolektivu in ideji izjemnega pomena. Ker smo verjeli vanjo ter se zavedali dobronamernosti projekta, je ta v kratkem času zaživel v polni meri.

Kako do denarja?

Skupaj z otroki organiziramo aktivnosti, s katerimi spoznavajo načine pridobivanja sredstev, ki jih namenjamo za plačevanje posameznih programov, saj morajo otroci v času obveznega šolanja pridobiti tudi pozitiven odnos do dela. Vse te aktivnosti vključujemo v Letni delovni načrt, z njimi pa skušamo slediti cilju.

Novembra izvedemo tehniški dan za oddelke 7., 8. in 9. razredov, na katerem učenci pod mentorstvom likovnega pedagoga in učiteljev ustvarijo božično-novoletne voščilnice, te pa nato ponudimo podjetjem v bližnji okolici, ki so seznanjena z našim projektom in zanje prispevajo sredstva v obliki prostovoljnih prispevkov.

V marcu organiziramo dobrodelni koncert, na katerega povabimo vidnejše predstavnike slovenske pevske estrade. Med nastopajočimi so vedno tudi šolski pevski zbori, ki pogosto zapojejo nekaj pesmi s katerim izmed gostov. Nastopajoči se z veseljem odrečejo honorarjem.

V dneh pred koncertom se našim prizadevanjem priključijo mnogi starši, ki po svojih močeh pomagajo pri zbiranju materiala in peki peciva, v peki se preizkusijo tudi učenci. Starši pomagajo pri ponudbi peciva pred samim koncertom. Tudi na ta način zbiramo prostovoljne prispevke.

Maja nekaj naših učencev ustvarja likovna dela pod vodstvom akademskih slikarjev, njihove izdelke pa razstavimo v bližnji galeriji. Na otvoritev povabimo predstavnike podjetij,

ki za razstavljene izdelke v skladu z njihovimi zmožnostmi ponudijo nekaj sredstev.

Pred stavbo naše šole vse dni v letu stoji zabojnik za star papir, z zbiranjem le-tega otroke ekološko osveščamo, hkrati pa jim pokažemo še eno možnost pridobivanja sredstev. Občasno se lotimo tudi zbiralne akcije odsluženega tekstila in ga ponudimo v odkup specializiranemu podjetju.

Bistveno: posluš v okolju.

Uresničevanje projekta je vsekakor tesno povezano s poslušom v okolju, v lokalni skupnosti in tudi širše. Brez razumevanja mnogih posameznikov, podjetij, občine in krajevnih skupnosti, pa tudi staršev in zaposlenih na OŠ Nazarje, bi bilo težko ali pa skoraj nemogoče otrokom zagotavljati brezplačen dostop do vseh aktivnosti, ki jih izvajamo v okviru rednega vzgojno-izobraževalnega procesa ali pa kot nadstandardne dejavnosti. Hvaležni smo za še tako skromen prispevek ali pa zgolj za moralno podporo, ki nam jo kdo ponudi.

Težko je v nekaj besedah orisati celotno dogajanje in razsežnost našega projekta. Ničesar od naštetega ne počnemo zato, ker bi se želeli izpostavljati ali ker bi pričakovali, da nas zaradi naših dejanj nekdo hvali. Na OŠ Nazarje smo pač prepričani, da delamo najboljše kar zmoremo za naše otroke, pri tem pa je nasmeh v otroških očeh najlepša nagrada za naš trud. □

*Prof. Vesna LEŠNIK je ravnateljica OŠ Nazarje

Izzivi desetletja

Kateri so glavni premiki na širši ravni, ki bodo v naslednjih letih zaznamovali tudi lokalni razvoj?

Čarobna beseda evropske politike v obdobju do leta 2020 je »rast«: gospodarska rast in rast števila delovnih mest. Nekaj nam pravi, da bodo te besede ohranile svoj čar tudi po letu 2020.

Štirje stebri strategije, ki meri na rast, so: raziskave in inovacije, informacijsko-komunikacijske tehnologije, povečanje konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij ter spodbujanje zelenega gospodarstva, oziroma trajnostni okvir za razvoj nasploh.

Kaj to pomeni za občine, zlasti za slovenske? Prinaša temeljno spremembo. Do zdaj so občine največ denarja prejemale za izrazito infrastrukturno obarvane projekte. Z evropskim denarjem smo na lokalni ravni gradili kanalizacijske sisteme, postavljali čistilne naprave, širili in obnavljali vodovode, izolirali stavbe in širili cestno omrežje. Preprosto povedano, denar je šel za »beton«. Zdaj bo drugače: šel bo za »pamet«: za inovativne rešitve na štirih temeljnih področjih.

Drugi pomembni poudarki kohezijske strategije: Prvič, večja administrativna učinkovitost na vseh ravneh, poenostavitev postopkov in čim večja preglednost. Kot je povedala Corina Cretu, nova evropska komisarka za regionalni razvoj, ne bo prav nobenega razumevanja do špekulativnih poskusov priti do evropskega denarja. Drugič, v izvajanje evropske strategije bodo močnejše vključili lokalne skupnosti, zlasti mesta kot glavna razvojna žarišča 21. stoletja. Da lokalna raven postaja vse bolj pomembna, ni naključje: nekatere od največjih razvojnih problemov je možno najučinkoviteje reševati lokalno.

Tretjič, vse pomembnejše postajajo tudi »makroregije«, ki so oblikovane ne glede na administrativne meje med državami. Strategijam

donavskega in baltiškega prostora se je pred kratkim pridružila še strategija za jadransko-jonski prostor. V pripravi je tudi strategija za alpsko območje.

Nauk za občine: treba je iskati nove oblike povezovanja in sodelovanja. Zgleden primer je povezovanje Gorice, Nove Gorice in Šempetra-Trtojbe: da skupaj pripravljajo razvojno strategijo trije kraji iz dveh držav, ki sta bili še ne tako dolgo nazaj na različnih straneh železne zaves, je dosežek na evropski ravni.

Želja po razvoju, ki bi bil hkrati dinamičen in omogočal vse boljše življenje na eni strani, ob tem pa bi vključeval vse in bil prijazen do okolja, prinaša na videz nerešljiv problem. Zdi se, da v tem trenutku še najboljšo rešitev ponujajo pametne tehnologije – začeni s pametnimi naselji.

Nauk: pametne tehnologije prinašajo pririsanke, čistejše okolje in boljše delovanje sistemov kot so promet, ogrevanje ali javna razsvetljava. Ni razloga, da teh prijemov ne bi širili tudi na druga področja – kot dobro kaže primer slovenske rešitve SmartIS (več o tem v članku v nadaljevanju revije). Seveda pa velja, da tehnologija sama po sebi ne reši ničesar. Ključ je znanje, kako to tehnologijo vgraditi in uporabljati in podatki, ki jih ta tehnologija uporablja. Sicer nas hitro udari po glavi učinek GIGO (garbage in - garbage out, po slovensko SNSV: smeti noter – smeti ven). Brez kritičnih indikatorjev uspešnosti lahko pozabimo na to, da bi govorili o naseljih, ki so pametno upravljana na vseh ravneh. □

4 STEBRI KOHEZIJSKE POLITIKE

1. Raziskave in inovacije
2. Digitalna agenda: informacijsko-komunikacijske tehnologije
3. SME: povečanje konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij
4. Trajnostni razvoj: spodbujanje zelenih delovnih mest

Kaj prinašajo kazalniki ISSO?

Pametne občine potrebujejo pametne podatke

Zakaj govorimo o »pametnih« podatkih? Ker je med informacijo in pametnim podatkom bistvena kakovostna razlika. Če je bil pred nekaj desetletji glavni problem dostop do informacij, je zdaj največkrat strahovit problem prav preobilje informacij – zasuti smo z informacijami, s katerimi pa nimamo kaj početi.

Prva značilnost pametnih podatkov je, da so skrbno izbrani. Druga je ta, da so urejeni, torej vgrajeni v nek sistem, ki jih osmišlja in jim šele daje uporabnost. Prav s temi vodili pet let gradimo informacijski sistem, ki je motor celotnega projekta Zlati kamen: sistem ISSO.

Indikatorji v sistemu ISSO so prilagojeni velikostim razmerjem slovenskih občin, so standardizirani, poenoteni in postavljeni v smiseln okvir sistema. Izbrani so po načelih metode uravnoveženih kazalnikov. Sistem uravnoveženih kazalnikov je – poenostavljeno rečeno – sistem povezanih ključnih indikatorjev, ki omogočajo, da posamezen podatek spremljamo z zornega kota širše strategije.

Kaj lahko ugotovimo s pomočjo kazalnikov sistema ISSO?

Prvič, razvojni položaj občine. Glavna korist analize ISSO je hitro in učinkovito identificirati konkurenčne prednosti na eni strani in glavne razvoje izzive kraja na drugi. Vrednosti občine lahko primerjate s skrajnimi (najboljšimi in najšibkejšimi) vrednostmi na eni strani, na drugi pa z regijskimi in državnimi povprečji. To daje hitro sliko o tem, kje je vaša občina glede na posamezen indikator. Ob tem lahko identificirate kraje, ki imajo najboljše vrednosti kazalnikov v Sloveniji

in v regiji. S pomočjo infografičnih rešitev (barvni semafor) je mogoč še hitrejši, trenuten vpogled v razvojni položaj občine na določenem področju.

Drugič, kakšna je dinamika sprememb v občini. Sistem ISSO omogoča, da odkrivamo odgovore na vrsto vprašanj: kateri so glavni dosežki občine v štirih letih? Katere so glavne spremembe? Kaj so glavni razvojni dosežki? Se razvojni premiki odvijajo v skladu z načrtano strategijo? Na nazadnje: kako dobro so izpolnjene predvolilne obljube? Najboljši odgovor na pavšalne kritike ponujajo prav trdni in merljivi podatki, ki jih nismo »skuhali« sami, ampak prihajajo iz zunanjega sistema standardiziranih meril.

Celotna slika.

V sistem je vključenih osem vsebinskih področij: demografija, učinkovitost, gospodarstvo, trg dela, izobrazba, življenjski standard, socialna kohezija in okolje. Pregled osmih področij (za vsako so pripravili sestavljeni indeksi) omogoča oceno konkurenčnih prednosti in razvojnih priložnosti: kje je občina relativno posebej močna in kje zastaja. S pomočjo zvezdnega diagrama je ponovno mogoče dobiti vtis o tem tako rekoč v trenutku.

Posebej pomemben aspekt analiz ISSO je razdelitev kazalnikov glede na tri aspekte, poglede: na kazalnike doseženega stanja, aktivnosti in dinamičnih sprememb. Prvi so »klasični« kazalniki, ki nam pokažejo stopnjo doseženega razvoja na določenih področjih. Ti nam dejansko dajejo sliko za nazaj: statistike po definiciji dajejo sliko s časovnim zamikom.

Kazalniki stanja so pomembni, ker nam govorijo, kje se občina nahaja – na primer, kakšni so kazalniki za življenjski standard prebivalcev v primerjavi z ostalimi občinami v Sloveniji. Natančneje povedano nam kažejo, kje je bila občina včeraj:

statistike nam po definiciji dajejo sliko za nazaj. A ta slika je dovolj ustrezen približek.

Dovolj ustrezen, ne pa zadosten. Pomen uravnoteženega sistema je prav v tem, da lahko primerjamo naše aktivnosti s splošnim strateškim okvirjem. Zato so poleg kazalnikov stanja v sistemu ISSO še kazalniki aktivnosti in dinamike sprememb.

Kazalniki aktivnosti nam omogočajo, da primerjamo učinkovitost dela posameznih občin. Izhajajo lasti iz proračunskih podatkov in kažejo aspekte, kot so na primer stopnja finančne samostojnosti. Z njimi lahko primerjamo tudi poudarek, ki ga v posameznih občinah skozi proračun dajejo nekaterim izbranim strateško pomembnim področjem.

Na daljši rok lahko aktivnosti primerjamo z razvojno dinamiko in s spremenjenimi vrednostmi kazalnikov stanja. Ko lahko aktivnosti povežemo z merljivimi spremembami, bo to posebej uporabno. Sistem bo to omogočal čez nekaj let – ko bomo s podatki pokrili dovolj dolgo obdobje. Že zdaj pa je nastavljen, da bo to omogočal.

Prav tako lahko že zdaj s pomočjo kazalnikov razvojne dinamike spremljate spremembe nekaterih bistvenih parametrov – seveda v primerjavi z ostalimi kraji in s povprečji za vse občine ter za občine v regiji.

Relativno oblikovana merila.

Vsa merila v sistemu ISSO so oblikovana relativno - vrednosti kazalnikov so preračunane na število prebivalcev. Prav to nam omogoča, da smiselno vzporejamo različno velike kraje. Zakaj je to pomembno? Ena od najbolj znanih metodologij za odkrivanje »najboljših« mest je tista, ki jo pripravljajo v svetovalnem podjetju Mercer. Mercerjevi analitiki uporabljajo absolutne kazalnike. Kaj to pomeni? Mesto s 100.000 prebivalci na primer nikoli ne bo imelo toliko hotelov kot mesto z 10 milijoni. Prvi kraj je lahko turistično izjemno privlačen – metodologija hiše Mercer ga bo »po gostoljubnosti« uvrstila nižje. Po našem mnenju je veliko bolj zgovoren podatek, ki primerja število hotelov s številom prebivalcev. Ali ki ugotavlja, kako se je povečalo število turističnih zmogljivosti v določenem obdobju. Seveda relativni podatki prinašajo določene pasti – prav zato jih je potrebno brati upoštevajoč metodologijo in celoten kontekst. Tudi zato je pomemben celovit sistem uravnoteženih kazalnikov, ki vrednosti posameznih indikatorjev postavlja na svoje mesto.

Zakaj je sistem ISSO v Sloveniji edinstven?

To je edino orodje te vrste v Sloveniji. Nekaj poskusov, da bi postavili sistem meril za uspešnost

slovenskih lokalnih skupnosti je sicer že bilo, a v glavnem je šlo za enkratne dogodke.

Pri pripravi sistema ISSO smo se zgledovali po svetovnih vzorcih, kot so primerjave držav (indeksi konkurenčnosti Svetovnega foruma, OECDjev indeks dobrega življenja, Indeks človekovega razvoja Združenih narodov) na drugi pa primerjave mest. Te metodologije smo prilagodili za slovensko okolje in za raven lokalnih skupnosti, pri tem pa se naslonili na domače znanje. Metodologijo sistema redno preverja multidisciplinarna skupina strokovnjakov s štirih univerz.

Zdaj je za nami že pet let izkušenj. V našem sistemu je vsako leto več podatkov, metodologijo pa ves čas razvijamo in nadgrajujemo. Podatki v sistemu so tako »pametni« tudi za to, ker je v njih vgrajeno pet let našega dela in izkušenj, posredno pa tudi vrhunska znanja iz Slovenije in sveta.

Naslednji korak: preverjanje kakovosti upravljanja.

Pred izborom za nagrado Zlati kamen pripravimo analizo mehkih elementov občine s pomočjo posebnega algoritma: vzorca s 25 vprašanji. Na ta način pretresemo strateško usmerjenost občine, raven politične kulture in aktivnosti: njihovo usmerjenost in uravnoteženosti.

Seveda ne ocenjujemo strategije kot take, pač pa nas zanima, v kolikšni meri občinska politika (oziroma uprava) vključuje orodja strateškega odločanja v svoje delo. Je občina zares strateško vodena ali ne. Pri politični kulturi ocenjujemo preglednost delovanja občine (so na primer ključni dokumenti javno dostopni), vključenost občanov v odločanje in odprtost občine za sodelovanje z drugimi kraji. Tretji element so aktivnosti občine, kjer nas zanima raven aktivnosti na izbranih področjih, za katere smo ocenili, da so za delovanje lokalne skupnosti posebnega pomena (na primer aktivnosti, usmerjene na posebej občutljive skupine prebivalstva: mlade, stare ali socialno ranljive skupine).

To analizo pripravimo s pomočjo javno dostopnih podatkov: prav javna dostopnost je v tem kontekstu bistvena in nam veliko pove o tem, koliko je skupnost zares odprta in – ne nazadnje – ali imamo zares opraviti s krajem, ki se razvija v smer e-občine.

Naslednji razvojni korak sistema Zlati kamen bo šel prav v tej smeri: kako izdelati orodja, s pomočjo katerih lahko še bolje izmerimo kakovost upravljanja občine. Pri pripravi teh korakov si pomagamo prav z modeli za ocenjevanje sistemov kakovosti, ki smo jih prenesli iz poslovnega sveta. Sistem preverjanja, ki bi bil na voljo za vse občine – in ne le za kandidatke za nagrado – bomo trgu predstavili predvidoma pred koncem leta. □

Sistem ISSO:

- Baza podatkov z vsemi dostopnimi podatki za slovenske občine
- 51 kritičnih kazalnikov uspešnosti (KPI)
- Standardizirana merila za primerjalno ocenjevanje (benchmarking)
- Indikatorji postavljeni v uravnotežen sistem
- Kazalniki aktivnosti, doseženega razvojnega stanja in dinamike sprememb.

Modro je biti pameten

Pametno upravljanje mest in lokalnih skupnosti omogoča Smart City Platform, ki lokalnim skupnostim nudi primere dobrih praks pri zagotavljanju pametnega, trajnostnega in vključujočega razvoja.

Blaž Golob, svetovalec na področju pametnih mest v podjetju SmartIS

Župani s pomočjo ključnih kazalnikov Smart CPI dosegajo vizijo razvoja lokalne skupnosti preko spremljanja uspešnosti javnih ustanov, gospodarstva, izobraževanja in civilne družbe.

Mesta in lokalne skupnosti se soočajo z izzivom čim bolj učinkovitega koriščenja svojih virov in sredstev za ustvarjanje kakovostnega življenjskega okolja za prebivalce in obenem uspešnega poslovnega okolja. Slovenske lokalne skupnosti so ob vse večji globalizaciji ter mobilnosti delovne sile in kapitala postavljene ob bok razvitim mestom v Evropi in drugod po svetu. To jih, poleg odgovornosti za tradicijo in kakovost življenja v lokalni skupnosti, postavlja pred nove izzive, kako postati in ostati konkurenčen na mednarodnem nivoju.

Slovenskim lokalnim skupnostim je za medsebojno primerjavo na voljo sistem kazalnikov ISSO, ki pa je zaenkrat prilagojen slovenskim razmeram in zato ne zadošča popolnoma za primerjavo z najbolj razvitimi svetovnimi mesti. Podjetju SmartIS je uspelo približati med-

narodni uveljavljeni koncept "Smart City" lokalnim potrebam slovenskih mest in skupnosti z razvojem Smart City Platforme. »Prek Smart City Platforme so slovenskim mestom in občinam na voljo orodja za upravljanje – uspešno vodenje. Obenem se lahko prenašajo dobre prakse uspešnih mest v Evropi in na drugih celinah, vključno z metodologijo vodenja po mednarodnem standardu o trajnostnem razvoju mest in skupnosti ISO 37120, iniciative European Green Capital ali v slovenskem prostoru že uveljavljenem ISSO standardu Zlatega kamna,« je povedal Blaž Golob, svetovalec na področju pametnih mest v podjetju SmartIS. Golob je ob tem poudaril, da se dobre prakse upravljanja lokalnih skupnosti vse bolj naslanjajo na uporabo digitalnih orodij, ki so dostopna preko Smart City Platforme.

Dobro upravljanje pomeni uresničevati cilje.

Župani so danes postavljeni v vlogo profesionalnega menedžerja, saj je njihova osnovna skrb zadovoljstvo prebivalcev lokalne skupnosti. Uspešen župan zato mora imeti na voljo kredibilne informacije, na podlagi katerih lahko sprejema prave odločitve. »Smart City Platforma županom in direktorjem mestnih oziroma občinskih uprav ponuja vzvode za spremljanje ključnih kazalnikov, s katerimi podprejo svojo vizijo in usmerjajo svoje delovanje proti izpolnjevanju strateških ciljev,« je razložil Golob. Orodja Smart City Platforme županom omogočijo vključevanje posebnosti lokalnega okolja in s tem oblikovanje boljše lokalne razvojne strategije. Na Smart City Platformi so lokalnim samoupravam, poleg sistema Smart CPI (City Performance Indicators) za vzpostavitev ka-

zalnikov, na voljo tudi orodja, s katerimi se te kazalnike lahko poveže z različnimi obstoječimi viri podatkov občin, uprav in javnih podjetij, lahko se jih postavi ob bok dobrih praks, ki jih podajajo mednarodni standardni, referenčni primeri ter prebivalci. S pomočjo Smart City Platforme pa si župan lahko določi tudi lastne kazalnike za spremljanje delovanja in upravljanje lokalne skupnosti.

Vključevanje prebivalcev lokalne skupnosti v odločanje.

Pametne skupnosti se zavedajo pomena komunikacije in upoštevanja mnenj prebivalcev skupnosti. Velika prednosti Smart City Platforme je omogočanje dvosmerne komunikacije uprave mesta in lokalne skupnosti s prebivalci preko orodja Smart Voice. Orodje Smart Voice omogoča, da na eni strani prebivalci podajajo predloge, na drugi strani pa uprave mest in lokalnih skupnosti prebivalce obveščajo o stanju in uresničevanju ciljev, temelječih na predlogih. »Pomembno je, da je ta komunikacija digitalna, interaktivna in pregledna. Ljudje se zavedajo, da njihove pobude ne ostanejo v predalu, ampak da postanejo predmet aktivne obravnave,« je razložil Golob. Lokalne oblasti glede na aktualnost problematike postavljajo cilje in izvajajo projekte, ki imajo širšo podporo prebivalstva, zato so projekti bolj uspešni.

Učinkovito upravljanje premoženja in virov.

Več kot dve tretjini evropskega prebivalstva živi v mestih, kar postavlja urbana in ruralna območja pred zapletene izzive uspešnega gospodarjenja z viri. Smart City Platforma pri tem nudi podporo bistvenim temeljem mestnega in občinskega razvoja.

Nepremičnine in podjetništvo - pregled nad premoženjem skupnosti, zmanjšanje stroškov, vzpostavitev ugodnega poslovnega okolja, pospešitev rasti in razvoja.

Energija in voda – optimizacija porabe energije, ravnanje s pitno vodo, upravljanje odpadnih voda.

Mobilnost – upravljanje prometa, optimizacija javnega transporta, razvoj kolesarskih in pešpoti za polno mobilnost tudi brez vozil.

Mestne prioritete –vključevanje lokalnih posebnosti, naravnih danosti in zgodovinskih izhodišč v trajnosten in pameten razvoj.

»Smart City Platforma omogoča enotno upravljanje procesov in obvladovanje vse večje količine

Uprave mest in občin prek digitalnih orodij, kot je Smart Voice, preprosto in pregledno sodelujejo s prebivalci, podjetji in drugimi deležniki v skupnost pri določanju prioritete in uresničevanju ciljev.

podatkov. Te podatke preoblikujemo v informacije z dodano vrednostjo za vse deležnike v skupnosti, s čimer postanejo mesta in občine še bolj pametne,« je poudaril Golob.

S tehnologijo Smart City Platforme lokalne skupnosti preslikajo delovanje v virtualno okolje. S tem se izboljša preglednost upravljanja in posledično tudi učinkovitost upravljanja. Mesta in lokalne skupnosti si tako zagotovijo optimalen razvoj in preoblikujejo svoje posebnosti v primerjalno prednost – postanejo pametnejše! □

Smart City Platforma zagotavlja rešitve za obvladovanje vseh procesov upravljanja s ključnimi viri v lokalni skupnosti: nepremičnine, energijo, vodo, mobilnost ter prioritete oziroma politiko lokalne skupnosti.

Kohezijska politika do leta 2020

Pametna, trajnostna in vključujoča rast lokalnih skupnosti

PROGRAM KONFERENCE ZLATI KAMEN 2015

8.00 – 8.45	Sprejem udeležencev		
8.45 – 9.00	Otvoritev konference in predstavitev partnerjev Dr. Danijela Brečko, uvodni nagovor		
	TRAJNOSTNA IN VKLJUČUJOČA RAST LOKALNIH SKUPNOSTI		
9.00 – 9.30	»Bil nekoč nek urad« ali kako smo preobrazili lokalno skupnost Ing. Jan Havlik, MPA, Mestni urad Ždar na Sazavi, Češka	11.30 – 12.00	Predstavitve dela omizij
9.30 – 10.00	3 x 10 minut za dobre prakse »Za smeh v otroških očeh«, občina Nazarje »Prijetno domače - vključevalni model upravljanja lokalne skupnosti«, občina Ivančna Gorica »MPZA - Mreža postajališč za avtodome v Sloveniji«, občina Mirna	12.00 – 13.30	Odmor za kosilo SREČANJE S PREDSTAVNIKI VLADE IN SLAVNOSTNA RAZGLASITEV NAJBOLJ PRODORNIH OBČIN
10.00 – 10.30	Odmor	13.30 – 13.35	Nagovor ministrice Alenke Smerkolj, Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
10.30 – 11.30	Točke preboja – za pametno, trajnostno in vključujočo rast lokalnih skupnosti Sedem točk preboja: 1. Razvoj novih tehnologij – razvoj pametnih mest in skupnosti (Blaž Golob, <i>Smartis</i>) 2. Trendi in razvoj novih tehnologij pri razvoju turizma v lokalnem okolju (Iztok Skubic in Mitja Sever, <i>Tourtech</i>) 3. Visokohitrostni internetni dostop 4. Pametna prometna in energetska infrastruktura (Miha Valentinčič, <i>Petrol</i>) 5. Energetska učinkovitost in obnovljivi viri energije (Robert Ostreljč, <i>Petrol</i>)	13.35 – 14.35	Dialog za Slovenijo: omizje s predstavniki vlad: »Kohezijska politika do 2020« Bojan Suvorov, <i>direktor Urada RS za kohezijsko politiko, SVRP</i> Tatjana Orhini Valjavec, <i>Ministrstvo za okolje in prostor</i> Tadeja Kvas Majer, <i>generalna direktorica Direktorata za kmetijstvo, MKGP</i> Miha Ješe, <i>župan občine Škofja Loka</i> Ivan Markoja, <i>župan občine Odranci</i> Bojan Kontič, <i>župan občine Velenje</i>
		14.35 – 14.40	Slavnostni nagovor, dr. Miro Cerar, predsednik vlade RS
		14.40 – 15.30	Slovesna podelitev nagrad Glasbeni nastop varovancev ustanove Gallus: Tina Debevec – <i>sopran</i> in Izidor Kokovnik – <i>koncertna harmonika</i>
		15.30 – 16.30	Neformalni sprejem in druženje

Partnerji konference

Uradna voda

Občine *se predstavijo ...*

Ptuj

MESTNA OBČINA PTUJ

najstarejše mesto v Sloveniji

Ptuj, najstarejše mesto v Sloveniji in eno najstarejših v Evropi, svojo prihodnost gradi na kakovostnih tradicijah, načelih uravnoteženega razvoja, partnerskem povezovanju javnega, zasebnega in civilno-družbenega sektorja ter v smeri razvoja mesta kot središča znanja in ustvarjalnosti v gospodarstvu, turizmu in kulturi. Želi biti kakovosten prostor za življenje in delo vseh generacij.

Splošno

Mestna občina Ptuj se razprostira na 66,7 km² in leži v SV Sloveniji v središču Spodnjega Podravja na meji s Prlekijo, na nadmorski višini 232 m. Je večstoletno naravno središče območja med Halozami in Slovenskimi goricami ter Dravskega in Ptujškega polja. Puhov most čez Dravo oznanja, da je Ptuj tudi danes pomembno prometno, upravno, kulturno, gospodarsko in trgovsko središče širše regije ter živahna turistična destinacija. Ima nekaj manj kot 24.000 prebivalcev, ki so naseljeni v desetih naseljih in v osmih četrtnih skupnostih.

Zgodovina

Na območju Ptuja, zidane kronike na križišču cest, ki so povzročale sončno Italijo s prostranstvi Panonske nižine in alpske doline s širjavami Balkana, se je skoraj neprekinjeno pisala zgodovina poselitve vse od mlajše kamene dobe do danes. Tam, kjer je jantarna pot prečkala reko, je zrasla prometno, strateško in gospodarsko pomembna naselbina, ki je odigrala opazno zgodovinsko vlogo tako v politiki in upravi kot v umetnosti in kulturi. Rimska Petoviona, v pisni virih prvič omenjena v povezavi z dogodki leta 69, je postala eno največjih in najpomembnejših mest v rimskih provincah. Med 9. in 16. stoletjem je Ptuj dobil značilno veduto v podobi trikotnika med mogočnim ptujskim gradom, dominikanskim samostanom na zahodnem koncu mesta in minoritskim v vzhodnem delu ter s poudarjeno navpičnico mestnega stolpa na sredi. Mesto je postalo eno najpomembnejših trgovskih središč v srednji Evropi. Tradicija srednjeveških letnih sejmov vsako leto oživi na jurjevo, ožbaltovo in katarinino. Ves osrednji del Ptuja je spomeniško zavarovan. Ohranjena je izjemna kulturna in arhitekturna dediščina. Izjemni so koncentracija ljubiteljske kulture in lokalnih kulturnih ustvarjalcev, interes domačih in tujih ustvarjalcev po delovanju na Ptuju, koncentracija kulturnih institucij (muzej, gledališče, kino, itn.) in nevladnih organizacij. Bogate izkušnje pri organizaciji kulturnih prireditev in drugo potrjujejo, da je Ptuj mesto kulture.

Turizem

V starem mestne jedru se nahajajo lični hoteli, mladinska prenočišča, zasebne sobe, kavarne, gostilne. Vinska klet v mestu priča o tisočletni vinski tradiciji in negovanju najodličnejših vin. Mesto ima tudi največje akumulacijsko jezero v Sloveniji - Ptujsko jezero, primerno za številne vodne športe in rekreativne dejavnosti. Privablja pa tudi ljubitelje kolesarjenja, teka in pohodništva, ki se lahko odpravijo na potep okoli jezera in pri tem uživajo ob pogledu na bogat življenjski prostor redkih in zaščitene vrst ptic. Reka Drava

Fotoarhiv Mestne občine Ptuj

in Ptujsko jezero namreč sodita med pomembna območja v Evropi za ptice in med Natura 2000 območja. Sinonim za vir zdravja in sprostitve so Terme Ptuj, ki so odlična priložnost za počitnikovanje in aktivno preživljanje prostega časa. Za turiste zelo zanimivo je tudi igrišče za golf z 18 luknjami.

Prireditve

Ptuj se lahko pohvali z najstarejšimi ohranjenimi prireditvami na Ptuju. Znani so trije sejmi, ki izhajajo še iz srednjega veka, na dan sv. Jurija, sv. Ožbalta in sv. Katarine. Najodmevnejša prireditve na ptujskem, ki je ni moč prezreti, je kurentovanje, ki se ponša s 55-letno tradicijo. Mesto ponuja tudi predstavitev kulinarike slovenskega podeželja, Ptujške grajske igre, Grajski vinski praznik, Poli kolesarski maraton, glasbeni festival Arsana, festival sodobne umetnosti Art Stays poleti, mednarodni slikarski ex-tempore v času kurentovanja, Ptujsko noč, Rancarijo, Rimske igre, najstarejši slovenski festival narodno-zabavne glasbe, festival poezije in vina, martinovanje ter številne druge odmevne prireditve.

Gospodarstvo

Mestna občina Ptuj razvoj gospodarstva na svojem območju spodbuja s številnimi ustanovami in projekti. Ob uveljavljenih podjetjih kot sta Perutnina Ptuj in Sava iz Kranja se je v zadnjih letih na območju Mestne občine Ptuj razvilo veliko število majhnih in srednje velikih podjetij, ki postajajo čedalje pomembnejši nosilec razvoja občine, ustvarjajo pa tudi nova delovna mesta in se lahko pohvalijo z nekaj uveljavljenimi blagovnimi znamkami. Še posebej razveseljivo je, da v njih nastajajo tudi razvojno-raziskovalne enote.

Med pomembnejše projekte za pospeševanje gospodarstva zagotovo sodi opremljanje območja proizvodno-poslovnih dejavnosti Mestne občine Ptuj, ki smo jih opremili tudi s pomočjo evropskih sredstev. S temi investicijami želimo na Ptuj privabiti predvsem tuje investitorje, ki jim geostrateška pozicija mesta omogoča širitev njihovih programov na trge, od Slovenije do Turčije. Velik razvojni potencial predstavljajo projekti, povezani z vlaganji v turizem. Dosedanjo enodnevno ponudbo, ki je bila posledica pomanjkanja prenočitvenih kapacitet, so zamenjali stacionarni gosti, saj so bila izvedena velika vlaganja v izgradnjo turistične infrastrukture (nov hotel v Termah Ptuj – Grand Hotel Primus, obnovljeni hoteli in prenočišča v starem mestnem jedru, ...).

Veliko upov polagamo v naslednjo evropsko finančno perspektivo, ki bo morala biti veliko bolj naklonjena inovacijam, ki jih naše gospodarstvo še kako potrebuje. Ptuj kot regionalno središče lahko zagotovo ponudi veliko takšnih projektov, od katerih bo imelo korist širše gospodarstvo in tudi manjše občine. *Mestna občina Ptuj*

Občina ORMOŽ

Za ormoško občino sta značilna dva svetova: razgibano gričevje Slovenskih goric, zasajeno z vinogradi in nižinski svet ob reki Dravi, pomemben zaradi izjemne biotske pestrosti.

Mesto Ormož, bogato z zgodovino, so sekale pomembne prometne poti in ravnica nad Dravo je bila poseljena že okrog leta 2100 pr. n. št. Šele v srednjem veku je mesto ponovno zrastle. Zaradi strateškega pomena je kraj že leta 1293 dobil trške, leta 1331 pa že mestne pravice. Današnjemu Ormožu dajejo veljavo naravne danosti in kulturna dediščina. Prenova mesta in gradu iz 13. stoletja, pa je ohranila njegovo staro mestno podobo. Danes sodi Ormož med najlepša mesta na Slovenskem.

Obiskovalci, ki imajo radi naravo, gibanje po svežem zraku, lepe razglede na čudovite prleške gorice, polja, travnike, gozdove in ki radi srečujejo širokosrčne ljudi, se lahko s pomočjo številnih

kolesarskih, pohodniških, tematskih, invalidskih in planinskih poteh odpravijo odkrivati lepote okolice. Na razgibanem gričevnatem območju z izvrstnimi vinogradniškimi legami zorijo najzlahotnejša vina. Tukaj se raztezata Ormoška in Jeruzalemska vinski turistična cesta, na katerih se boste srečali z izjemnimi naravnimi lepotami in bogato etnološko dediščino.

Vsekakor je vreden ogleda Jeruzalem, biser Prlekije, kjer je možen ogled cerkve in dvorca. V prijetnem okolju starih zidanic Malek, Svetinjske kleti in dvorca Temnar lahko doživite in okusite šarm ter eleganco vin. Vašega obiska bodo veseli tudi na turističnih kmetijah, gostiščih in tavernah, kjer vam bodo ponudili prleške tipične jedi.

Pridite k nam, odprite srce, sledite pesmi klopotev, ki vas bo popeljala skozi griče v kleti dobre kapljice ter med šegave in razposajene ljudi.

Občina Ormož
Ptujška cesta 6
2270 Ormož
www.ormoz.si

Župan:
Alojz Sok, dr.vet.med.

INFO:
TIC Ormož
02 741 53 56
tic.ormoz.grad@siol.net
www.martinovanje.si

Večje prireditve v Ormožu in okolici

Januar
Antonovanje, Kog
Vincekovanje s pohodom, Podgorci

Februar - marec
Pustni torek ob 14.00
Pustna povorka, Ormoške mestne ulice

Marec - april
Praznik vina in domačih jedi ter
Ocenjevanje vina v Podgorcih

Maj
Prvomajsko popotovanje po vinskih
cestah za kolesarje in pohodnike
Dan odprtih kleti, Pavlovski vrh Libanja

Junij
Salon vin Jeruzalem

Junij-julij
Festival ormoško poletje, Ormož
Gledališke igre na prostem, pred gradom
Velika Nedelja

Avgust
O.F.A.K. Festival za mlade, Ormož
Dnevi turizma na Kogu
Postavljanje klopotev, več lokacij

November
Martinovanje v Ormožu
in na vinskih cestah, več lokacij

Občina TREBNJE

GOSPODARSTVO IN KOHEZIJSKA POLITIKA V OBČINI TREBNJE

Občina Trebnje leži v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija in je del statistične regije jugovzhodna Slovenija. Meri 163,3 km² in se po površini med slovenskimi občinami uvršča na 34. mesto, ima pa okoli 12.000 prebivalcev. Po zadnjih podatkih je v občini okoli 500 podjetij. Med njimi so najbolj prepoznavna Trimo d.d., Akripol d.d., REM d.o.o., TEM Čatež d.d., GRADing d.o.o., Bartog d.o.o., Avto center Vovk d.o.o., Avto Slak d.o.o., Pan-Jan d.o.o., Eurotek d.o.o., TPV d.d. PE Velika Loka, Kolpa d.d. Obrat Hrast, ...

Občini Trebnje je bil v lanskem letu dodeljen Certifikat ISSO Zlati kamen 2014. Ta certifikat kaže, da smo občina, ki prebivalcem ponuja kakovostno raven življenja, ter občina katero odlikuje solidna in uravnovežena stopnja doseženega razvoja.

V prostorskih aktih imamo opredeljene velike površine za industrijsko in obrtno dejavnost, zato bomo podpirali in pričakujemo rast in širitev malih do srednjih podjetij. Poleg privabljanja domačega in tujega kapitala, bo naš cilj tudi vstop naših podjetij na tuje trge. Veliko prednost za potencialne investitorje in izvozno gospodarstvo predstavlja neposredni priključek na avtocestni križ (A2) in neposredna bližina železniške infrastrukture. Delali bomo na tesnejšem sodelovanju z Gospodarsko zbornico Dolenjske in Bele Krajine, Razvojnim centrom Novo mesto in Lokalno akcijsko skupino DBK ter spodbujali in podpirali delovanje Območne obrtno-podjetniške zbornice, preko tesnejšega regijskega sodelovanja pa poskušali pridobivati nepovratna sredstva iz EU skladov.

Mestna občina Velenje

Velenje je peto največje mesto v Sloveniji, ravno dovolj veliko in prav pristrčno majhno. Prepoznavno po številnih prireditvah in raznolikih možnostih za kakovostno preživljanje prostega časa.

Organiziramo največjo otroško prireditev v Sloveniji – Pikin festival, edinstvena podzemna pustolovščina vas čaka v muzeju premogovništva, lahko se sprehodite po 55 let mladem mestnem središču, prenovljeni pešpoti na Velenjski grad ali okoli šaleških jezer.

Mestna občina Velenje s številnimi projekti skuša zagotavljati čim boljše pogoje za življenje, delo in rekreacijo. Mestni potniški promet Lokalc poleg brezplačne vožnje pomembno prispeva tudi k zmanjšanju emisij v zraku. Omogočamo brezplačno izposojanje mestnih koles, poleti brezplačno kopanje v Velenjskem jezeru, pozimi pa drsanje v Sončnem parku.

Izvajamo številne programe in projekte za najbolj ranljive skupine, s katerimi lajšamo njihovo stisko (javna kuhinja, zavetišče za brezdomce, Viški hrane, Odbor za pomoč občankam in občanom, SOS gumb). Ponosni smo, da smo otrokom, mladim, starosti in invalidom prijazno mesto, najbolj varno mesto, najlepše urejeno in najbolj gostoljubno večje mesto.

Že tretje leto zapored razpisujemo občinska sredstva, ki so namenjena spodbujanju podjetništva s ciljem ustvarjanja novih delovnih mest. V lanskem letu smo soustvarili 35 delovnih mest in sofinancirali 5 novih zaposlitev.

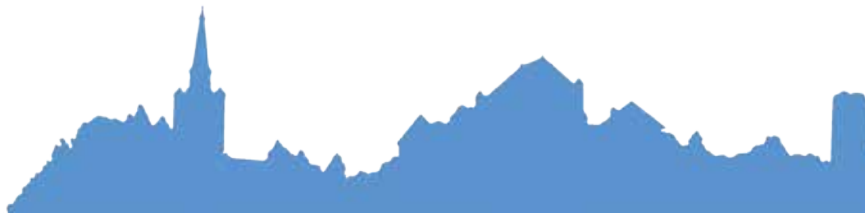
Prioriteta glede gospodarskega razvoja mestne občine Velenje v naslednjih letih so mala in srednja podjetja, startup podjetja

in Poslovna cona Stara vas. Z ustanovitvijo Strateškega sveta za razvoj jezer v Šaleški dolini bomo pospešeno uvajali projekte ob jezerih, ki bodo obiskovalcem in občanom ponujali več kakovostnih vsebin. V letu 2013 smo že pričeli z urejanjem Velenjske plaže, ki postaja vse bolj priljubljena turistična destinacija.

Proračun Mestne občine Velenje, ki ga zadnja leta na sejah sveta sprejemamo soglasno, je izrazito investicijsko naravnano. Investicijski odhodki so z rezervo v letu 2013 predstavljali 48 % proračuna, v lanskem letu pa je vrednost investicijskih odhodkov zaradi večjih projektov znašala kar 57 % proračuna. V sprejetem proračunu za letošnje leto pa investicijski odhodki predstavljajo 46 % proračuna.

Vse večje projekte financiramo s pomočjo evropskih sredstev. Tako smo v lanskem letu zaključili z zahtevno obnovo mestne promenade. Skupna vrednost investicije je znašala 3.738.440 evrov, pridobili pa smo kar 1.963.887 evrov evropskih sredstev in 320 tisoč evrov iz državnega proračuna. Obnovili smo most, pridobili nov prireditveni prostor v amfiteatru, zgradili novo parkirno hišo s 143 parkirnimi mesti, poslovnimi prostori in javnimi stranišči. Tudi za obnovo Galerije Velenje in sanacijo Vile Rožle, ki se bosta izvajali v letošnjem letu, smo pridobili evropska in državna sredstva v skupni višini več kot 1,2 milijona evrov.

V Velenju smo ponosni na svojo zgodovino in z optimizmom zremo v prihodnost. Vabimo vas, da nas obiščete in tudi sami doživite utrip našega mesta.

Občina Mirna deluje samostojno od 1. julija 2011.

Do konca leta 2014 je pridobila kar **2,545 milijona evrov EU in državnih sredstev** za investicije, med katerimi izpostavljamo:

- I. faza Podjetniško-industrijske cone Mirna je zaključena, zemljo, ki je v lasti občine, prodajamo po trenutno najnižji možni ceni, saj spodbujamo razvoj podjetništva in gospodarstva in s tem nova delovna mesta
- gradnja skoraj 1,5 milijona evrov vrednega vodovodnega sistema Zabrdje–Prapotnica, ki je skupni projekt z Občino Trebnje, bo končana do konca leta - vodovod bo zagotovil stabilno oskrbo s kakovostno pitno vodo skoraj 200 gospodinjstvom
- Trim steza Mirna–Gorenja vas Trimmigo je dolga 6 kilometrov, vije se v idiličnem okolju ob potoku Vejarju od ribnika pod gradom Mirna, znanem kot Speča lepota, namenjena pa je tako profesionalnim kot rekreativnim športnikom

Spodbujamo novogradnje. Trenutno občina prodaja parcele v stanovanjski soseki Roje IV, z novim občinskim prostorskim načrtom, ki smo ga dobili lani, pa občina omogoča gradnje tudi v Zapužah, Sotli in po vaseh.

Občina Mirna **zna prisluhnuti** tudi obstoječim **podjetjem** pri potrebah za njihovo rast in razvoj, razvijamo priložnosti na področju **kmetijstva** in spodbujamo dopolnilne dejavnosti ter v duhu trajnostnega razvoja tudi lokalno samooskrbo, kar bomo nadgradili s t.i. Grajskimi vrtovi.

Pomemben poudarek pa bomo dali tudi **turizmu**: postopno urejamo športni park in okolico ribnika pod gradom, ki bo v prihodnje dobil novo (staro) vlogo - postal bo naravno kopališče. Na gospodarstvo Lanšprež želimo vrniti življenje in ohranjati ostalo kulturno dediščino (grad, cerkve, spomeniki in obeležja), obiskovalcem želimo ponuditi pristen stik z domačini in okušanje lokalnih dobrot v zidanicah na gričkih, ki obkrožajo Mirno.

Ponosni smo, da je Občina Mirna **nosilec projekta** vzpostavitve **Mreže postajališč za avtodome po Sloveniji**, v katerem je trenutno več kot 45 partnerjev - občin, ki verjamejo, da skupaj lahko Slovenijo narišemo na zemljevid popotnikom z avtodomi prijaznih destinacij.

foto: T. Gruenfeld

Občina Mirna
Glavna cesta 28
8233 Mirna
telefon: 07 30 47 153
e-pošta: obcina@mirna.si
www.mirna.si

Občina Mirna

foto: Pep

foto: Lapego

foto: Lapego

foto: Lapego

foto: B. Strmole

Občina Postojna

Muzej krasa – svetovni fenomen

je končno dobil tudi stalni naslov

Edinstvena lega in dostopnost Postojne preko tako imenovanih Postojnskih vrat iz notranjosti Slovenije v smeri Jadrana in Tržaškega zaliva sta mestu že v davni preteklosti dajali izreden pomen, tako doma kot tudi v tujini. Prav tu so si ljudstva pred mnogimi stoletji utirala pot v Furlanijo in Benečijo. Na Postojnskem je bilo odkritih več arheoloških najdišč iz obdobja paleolitika, med katerimi je najbolj prepoznaven Betalov spodmol. Velika raznolikost in pogostost paleolitskih najdišč pričata o poselitvi tega prostora že v času ledenodobnega človeka.

Poleg svetovno znane Postojnske jame tako zdaj osrednjo vsebinsko pozicijo ustvarja Notranjski muzej Postojna s svetovno edinstveno stalno razstavo – Muzej krasa. Slovenski klasični kras namreč slovi kot eno od območij z največjo podzemeljsko biotsko raznovrstnostjo na svetu. Samo v slovenskih kraških jamah poznamo od 400 do 450 vrst jamskih živali. Največja in najbolj znana je človeška ribica ali močeril. V temnih in s hrano revnih okoljih kraškega podzemlja pa živi še množica jamskemu okolju prilagojenih nevretenčarjev. To so večinoma drobni predstavniki jamskih polžkov, rakov, pajkovcev, stonog in žuželk.

Notranjski muzej Postojna po dveh letih intenzivnega dela ponosno odpira vrata stalne razstave z imenom Muzej krasa. Gre za osrednjo slovensko razstavo, ki je popolnoma posvečena predstavitvi zgodovine in sedanosti tega svetovnega fenomena. Razstavni prostori se raztezajo na 700 kvadratnih metrih v več nadstropjih Notranjskega muzeja Postojna in prikazujejo kras v vsej svoji širini.

Poglobljena predstavitev krasa je zasnova zelo dinamično, saj se v njej prepletajo tako dokumentarna gradiva, redki in dragoceni predmeti, pa tudi številne praktične delavnice. Posebna

pozornost je namenjena otrokom in mladini, ki se zdaj lahko o kraških pojavih uči neposredno, skozi igro in ustvarjanje. S postavitvijo razstave Muzej krasa bo Slovenija uspešno zaokrožila niz kraških institucij, od Postojnske jame in Vivarija do Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU.

Prvo nadstropje Muzeja krasa je namenjeno dinamični predstavitvi fenomena krasa – od razburljivega potovanja v preteklost in razkrivanja ključnih dejavnikov, ki so omogočili nastanek krasa, do kronološkega pregleda njegovega tisočletnega razvoja ter predstavitve ključnih kraških območij v Sloveniji in seveda vseh z njim povezanih pojavov. Celotno drugo nadstropje razstave je namenjeno najbolj atraktivnemu kraškemu pojavu, kraškim jamam. Skrivnostna podzemna prostranstva so predstavljena kot pribežališča ledenodobnih živali, kot bivališča naših prednikov, kot skrivališča zakladov ter tudi kot velik navdih sodobnega človeka in njegovih avantur na področju športnega in raziskovalnega jamarstva.

Prav posebno mesto na razstavi ima Predjamski zaklad, ki velja za eno največjih dragocenosti, kar jih hrani Notranjski muzej Postojna. Dragocena najdba je pozlačeno posodje, ki ga je več stoletij do odkritja med obnovo v devetdesetih letih skrival Predjamski grad. Pripoveduje zgodbo o družabnem življenju, ki se je odvijalo ob svečah ter s hrano in pijačo obloženo mizo.

Muzej krasa je zamišljen kot dinamično srečevališče, v katerem se bodo odvijale razstave in izobraževalni dogodki, pri čemer bodo svojo radovednost tešili tako šolarji kakor tudi turisti. Preko spletnih strani bo muzej živo vpet v širše družbeno okolje in bo postal novo žarišče zanimanja za to res enkrat slovensko posebnost.

MUZEJ KRAŠKI KRASA MUSEUM

Občina **TURNIŠČE**

Občina Turnišče leži v delu Prekmurja, imenovanem Dolinsko. Meri 2.360 hektarjev in šteje 3.422 prebivalcev. Občino sestavljajo štiri naselja Gomilica, Nedelica, Renkovci in Turnišče. Geografska lega občine Turnišče je zelo ugodna. Mejimo na Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško. V radiju 200 km imamo velika mesta: Ljubljana, Gradec, Budimpešta, Zagreb. Mimo občine poteka avtocesta in je hitra povezava do vseh sosednjih držav, mest. Ravnica z zelo kvalitetno zemljo daje ljudem odlično možnost kmetovanja in aktivnega preživljanja časa. Celinsko podnebje nam daje veliko sonca in padavin. Pridni, potrpežljivi ljudje, z mnogimi znanji in sprenostmi bogatijo naravne danosti in ji dajejo unikatnost. Ljudje v občini so podjetni, velikopotezni. Razvija so se velika podjetja kot so Planika (izdelava pohodnih čevljev), Paradajz (proizvodnja in trženje paradižnika), Agrocorn (trgovanje z žitaricami na debelo).

Turnišče je bilo že od nekdaj podjetno. V 13. stoletju so se začeli razvijati čevljarska, kovaška in krojaška obrt. Tako v današnjem grbu Občine Turnišče srečamo vse tri simbole teh obrti. Leta 1524 je naselje Turnišče postalo trg in leta 1548 si je pridobilo mestne pravice, s katerimi so bili Varašanci oproščeni davkov in dobili so pravico voliti svoje sodnike. Te pravice jim je dala takratna cesarica Marija Terezija. Originalna listina iz leta 1770 s pravili krojaškega ceha se hrani v lendavski knjižnici.

Skozi zgodovino kraja se pojavlja močna povezava med obrtniškimi cehi in cerkvijo. V Turnišču se nahaja znana cerkev Marije pod logom. Cerkev je izredno bogata s freskami, ki

jih je v 14. stoletju ustvaril Janez Aquila. Vsako leto se 15. avgusta v Turnišču odvija veliko proščenje na čast svete device Marije pod logom in na ta dan se zbere več kot 10 tisoč ljudi. Cerkev je v gotskem in romanskem stilu, kar ji daje še posebno zgodovinsko vrednost.

V občini je zelo razvita kulturna in športna društvena dejavnost. Dvaindvajset društev je aktivnih in nekatera so zelo uspešna. Strelsko društvo Štefan Kovač Turnišče ima najboljšega strelca v Sloveniji Roberta Markoja. Nogomet ima dolgoletno tradicijo in uspešne fante. Kuturno društvo je aktivno skozi vse leto, predvsem ob kulturnih praznikih. S svojim programom bogatijo kulturne prireditve, obnovljeno hišo Štefana Kovača Marka v Nedelici in čevljarski muzeju v Turnišču, ki je bil postavljen v čast vsem čevljarjem. Turnišče pa že leta velja tudi za sejmski kraj, predvsem v času Ferencovega senja.

Na področju Turnišča najdemo tudi nekatere naravne znamenitosti. Rastišče močvirskega tulipana oziroma logarice, rastišče sibirske perunike in rastišče kobulaste vodoljube so samo pri nas.

Danes želimo omogočiti podjetnikom v poslovno-industrijski coni kvalitetno delo, ljudem v občini pa večje število zaposlitev. Ljudi usmerjamo z informacijami, predavanji, brezplačnimi svetovanji v podjetništvo, zeleno kmetijstvo in razvoj turizma. Poskrbeli bomo za mlade družine in starejše občane. Ustvariti želimo sinergijo med vsemi generacijami in z zaokroženo celoto povezati ljudi med seboj.

V letu Zlatega kamna

Ugodno presenečeni in z velikim zadovoljstvom smo lanskega marca na Občini Škofja Loka prejeli nagrado Zlati kamen. In, če danes pogledamo nazaj na minulo leto – tudi z veliko zavezo in odgovornostjo. Sebi, našim občanom in celotni skupnosti. Lokalni, pa tudi širši regionalni in državni.

Ja, Zlati kamen je bil resna spodbuda. Še pred poletnimi počitnicami smo sprejeli novo Strategijo razvoja Občine Škofja Loka 2025+, poimenovano Zelena Loka, modro mesto. Z njo želimo ostati v samem slovenskem vrhu in postati dobro prepoznavni in konkurenčni tudi v Evropi.

Zlati kamen se je tudi dejansko udeležil v obliki tisočih kamnitih kock pri celoviti ureditvi enega najlepših predelov našega starega mestnega jedra: Cankarjevega trga in Blaževe ulice. Ta imenitni mestni predel, ki leži ob severnem vходу v mesto je lansko jesen zasijal v povsem novi podobi.

A to je bil pravzaprav šele začetek. Spodbudna pozitivna energija Zlatega kamna nas še vedno trdno drži. Leto 2015 bo fantastično leto. Zaključili bomo večletne, finančno in gradbeno najbolj zahtevne investicije, s katerimi bomo povsem posodobili naše infrastrukturno omrežje in s tem ustvarili fizične pogoje za pospešen trajnostni razvoj občine in regije za prihodnje generacije.

V okviru projekta Ureditev porečja Sore bomo letos namenu predali popolnoma posodobljeno vodovodno omrežje in zaključili celovito komunalno omrežje z eno povsem novo (ČN Reteče) in eno temeljito posodobljeno čistilno napravo v Škofji Loki. Naše reke in Loke bodo sedaj spet čiste in zelene! Proti koncu poletja bomo dobili južno obvoznico v Pol-

jansko dolino. Ta trenutno največja investicija v cestno infrastrukturo v državi bo omogočila, da naše mesto končno razvojno in turistično zadira s polnimi pljuči. Dogradili bomo tudi dovozno cesto v novo industrijsko cono na Trati, ki se pospešeno polni s sodobnimi proizvodnimi obrati.

Še prej, v mesecu marcu in aprilu pa bomo na ulicah in trgih našega starodavnega mesta vnovič uprizorili Škofjeloški pasijon. Na to imenitno pasijonsko procesijo in prvo gledališko uprizoritev zapisano v slovenskem jeziku, ste seveda vsi prijazno povabljeni.

Prav nič pa ne zaostajajo naše gospodarske družbe. Najboljše tri med njimi bodo letos dokončale skupne investicije v vrednosti okoli 60 mio €. Skupna vrednost letos dokončanih javnih in zasebnih investicij bo tako nad 120 mio €. Na taki osnovi bodo dane široke možnosti novega razvoja delovnih mest z visoko dodano vrednostjo in bistveno boljši življenjski in delovni pogoji prebivalcev in podjetij.

Svoje je dodal tudi naš Medpodjetniški izobraževalni center, ki s svojo konzorcijsko pogodbo povezuje 17 najpomembnejših družb z Loškega, Severne primorske in Gorenjske.

Leto 2015 bo zares dobro leto. Leto izpolnjenih, realiziranih ciljev. Obkljukali bomo velikih 5.

Kaj pa potem? Potem pa s polno paro naprej. Imamo še veliko načrtov, dobre ideje, znanje in volja lahko tudi v finančno težjih časih dajo velike razvojne rezultate.

Mag. Miha Ješe, župan Občine Škofja Loka

V IDRIJI DEDIŠČINA POGANJA RAZVOJ

Občina Idrija, ki meri 294 km² in šteje 12.000 prebivalcev, je bila v slovenskem prostoru vedno prepoznavna kot uspešna in razvojno naravnana lokalna skupnost.

Njen razvoj je pol tisočletja poganjal rudnik živega srebra, ko pa je tej kovini začelo biti plat zvona, so tukajšnji prebivalci znali najti nove izzive in jih tudi uresničiti. Najboljša potrditev tega je uspešno gospodarstvo, visoko cenjeno doma in v svetu. Ukinitvev rudnika tako za Idrijo ni pomenila usodnih posledic v negativnem smislu. Nasprotno, tu so, na podlagi znanja, izkušenj in skozi zgodovino vedno prisotne zavesti, da se je najbolje zanašati na lastne sile, nastajala nova jedra, ki dajejo kakovostna delovna mesta in odpirajo nove razvojne poti.

Pomembno pa je, da se ob uvajanju novega, nikoli ni pozabilo na vse tisto, kar je tukaj nastajalo dolga stoletja. Naravna, kulturna in tehniška dediščina je tisto, kar smo v Idriji vedno čuvali in jo ohranili do danes. Da bi tako ostalo tudi v bodoče in da bi bila čim bolj poznana tudi v svetu, smo uspešno izpeljali kar nekaj projektov.

Zagotovo najpomembnejši je leta 2012 skupaj s španskim Almadénom realiziran vpis dediščine živega srebra na UNESCO listo svetovne dediščine. Čeprav že pot do vpisa ni bila kratka in lahka, pa se je z njim pravo delo šele začelo. Vpis je zaveza med lokalno skupnostjo, državo in španskimi partnerji, da se za dediščino strokovno in trajno skrbi. Cherplan, prvi večji projekt, izvedenem na tej podlagi, je vsebinsko zajel upravljanje z dediščino in zagotavljanje kvalitetnih bivanjskih pogojev v zavarovanem območju. Smo namreč mnenja, da zaščita dediščine ne sme predstavljati ovire za sodobnemu času primerno življenje prebivalcev. Biti mora živa in dajati priložnosti za razvoj novih idej in dejavnosti.

Kljub najvišji možni zaščiti dediščine smo v Idriji v okviru projekta Odvajanje in čiščenje odpadne vode v porečju Idrijce – Izgradnja kanalizacije in centralne čistilne naprave v občini Idrija s pomočjo evropskih sredstev obnovili in dogradili kanalizacijsko omrežje. Ob tej investiciji smo hkrati z lastnimi sredstvi prenovili 27 ulic v celoti ter napeljali vso potrebno infrastrukturo - vključno z optičnim omrežjem, koncesionar pa je položil omrežje za utekočinjeni naftni plin.

Zadovoljni smo, da je uspela prijava obnove rudniške topilnice, ki je kulturni spomenik državnega pomena pod UNESCOvo zaščito, na Norveški finančni mehanizem. Tudi temu objektu bo z info turističnim centrom dana življenje in nova vsebina.

S ciljem sanacije in oživitve dediščine budno spremljamo vse možnosti pridobivanja sredstev zanjo. Tako smo nekaj objektov uspeli obnoviti skozi popotresno obnovo in v njih med drugim zagotovili kar nekaj novih stanovanj. Obnovo stanovanj znotraj

mestnega jedra Občina spodbuja tudi z drugimi ukrepi, da bi preprečili postopno propadanje območja.

Želeli bi ohraniti nekaj tipičnih rudarskih hiš tako, da bi bilo po obnovi v njih možno bivati oz. vanje pripeljati nove vsebine. Čas nas priganja. Objekti so namreč že v zelo slabem stanju in se bodo podrli, lastniki pa zanje sami ne (z)morejo poskrbeti.

Da bi se pomembna kulturna dediščina ohranila bodočim generacijam, smo skozi projekt Praticons odkupili domačijo Šturmajce, ki sicer ne sodi pod zaščito UNESCO. Tu s pomočjo evropskega denarja letos načrtujemo obnovo fresk in nekatere druge posege. Že nekaj let pa ta domačija nudi gostoljubje mnogim prireditvam in projektom, tudi mednarodnim. Na drugi strani občine imamo že pridobljeno gradbeno dovoljenje za obnovo stare gozdarske hiše na Krekovšu v Krajinskem parku Zgornja Idrijca, kjer bo urejena info točka za Geopark Idrija, ki je del svetovne mreže geoparkov.

Predvsem z namenom osveščanja otrok se občina aktivno vključuje v Dneve evropske kulturne dediščine, v okviru katerih je bilo leta 2014 izvedenih preko 20 dogodkov.

Tudi projekti za novo finančno perspektivo vključujejo skrb za ohranjanje in oživljanje naše kulturne dediščine, ki jo visoko cenimo. Živeti v Idriji, sredi dragocene naravne, kulturne in tehniške dediščine, pomeni biti del nje.

Krško korak naprej

Na poti trajnostnega razvoja je Občina Krško v zadnjih letih z uspešnimi, iz evropskih skladov podprtimi projekti na različnih področjih naredila pomemben korak naprej. A pri tem ne bo ostalo, saj so že pripravljene na nove izzive, da svojim občankam in občanom zagotovijo še višjo kvaliteto življenja.

Varna in zanesljiva oskrba s kvalitetno pitno vodo za vsakega občana

Z večjim regionalnim projektom hidravličnih izboljšav vodovodnega sistema, ki je v zaključni fazi, bodo v občini Krško pridobili kvalitetnejše vodovodne sisteme, varno in boljšo oskrbo s pitno vodo, ustrezno infrastrukturo in povezali različne vodovodne sisteme med seboj. Na ta način bodo dosegli, da bodo tudi v sušnih obdobjih, ko ni mogoče zagotavljati najboljše kakovosti vode, lahko vsem občanom zagotovili primerno pitno vodo.

Energetsko učinkovita občina, prepoznana tudi v Evropi

Občina Krško je v lanskem letu prepričala komisijo Evropskega združenja Liga prvakov s področja obnovljivih virov energije s svojim akcijskim načrtom za trajnostno energijo ter prejela posebno nagrado. Občina Krško želi do 2020 doseči vsaj 22-odstotno znižanje emisij CO₂, predvsem z ukrepi na področju javnih stavb, na

področju prometa in javne razsvetljave, zavezala pa se je tudi k izvajanju nadaljnjih aktivnosti za izkoriščanje obnovljivih virov energije. Tako so lani energetsko sanirali osnovne šole v Brestanici, Krškem in v Leskovcu pri Krškem, letos pa sledi še sanacija telovadnice in vrtca pri osnovni šoli v Koprivnici, s čimer poleg energetskih prihrankov bistveno prispeva h kvalitetnejšemu bivanju in delu šolarjev.

Namakanje – pomemben dejavnik pri zagotavljanju lokalno pridelane hrane

Občina Krško se lahko pohvali z 250 hektarji namakalnih površin, saj je s pomočjo evropskih sredstev v lanskem letu uredila drugo fazo namakalnega sistema Kalce – Naklo, ki bo omogočal dodano vrednost z vidika večje količine kakovostnejših pridelkov, predvsem zelenjave, jagodičevja, poljščin in trsnih cepljenk, pa tudi z vidika samooskrbe.

Sodobna, okolju prijazna kompostarna

S ciljem zmanjšati učinke onesnaževanja z emisijami snovi v zrak bo v tem letu zgrajena sodobna, zaprta kompostarna. Odpadki bodo predelani v zaprtem prostoru, zrak pa bo pred izpustom v okolje očiščen v biofiltru, s čimer se bodo tudi bistveno izboljšali pogoji bivanja prebivalcev v bližini centra za ravnanje z odpadki. Pri tem sledijo cilju, da bo odloženih le 10 % odpadkov.

Občina Podčetrtek

Občina Podčetrtek spada med izrazito turistične občine. Glavna destinacija Terme Olimia, d. d., se dobro povezuje z ostalimi ponudniki v občini, ki jih je pri nas kar veliko.

Neokrnjena narava, dobro urejene poti, lepota krajev, odlična kulinarika in kapljica, vas bo kar popeljala na potep po naši občini. V majhni občinski upravi nam je v preteklosti uspelo narediti ogromno, na področju vodooskrbe, infrastrukture, tako ceste kot turistične, športne, na področju šolstva, čiščenju odpadnih voda itd. Znano je, da ima v občini Podčetrtek vsaka večja vas igrišče z umetno travo, da je zelo dobra pokritost z vodovodnimi in kanalizacijskimi priključki in da je s svojo večnamensko športno dvorano pravi magnet za športnike, turiste in zabave željnih obiskovalcev. V preteklih letih je občina

sprejela veliko prestižnih nagrad. V letu 2009 je kraj Olimje prejel zlato evropsko priznanje za urejenost Entente Florale, enako priznanje je v letu 2013 prejel kraj Podčetrtek. Vsi kraji sodijo med bolj urejene tudi po mnenju Turistične zveze Slovenije. Saj so sprejeli veliko priznanj za urejenost. Poudariti je potrebno, da sta bila večnamenska športna dvorana Podčetrtek in welnes Orhidelia nominirana med 20 najlepših arhitektur na svetu. V občini Podčetrtek so združeni vsi segmenti, od gospodarstva in vseh občank in občanov. "Brcanje na isti gol se dobro obrestuje".

Občina HRPELJE - KOZINA

Na križišču cest, ki vodijo iz Trsta proti Reki in iz Ljubljane proti Kopru, se na 196 km² razprostira Občina Hrpelje - Kozina. V 41 naseljih in zaselkih živi 4.200 prebivalcev.

Leži na stičišču treh svetov: Brkinov, Čičarije in Malega Krasa. Na stiku Brkinov z apnenčastim Matarskim podoljem lahko občudujete slikovito pokrajino s številnimi potoki, kraškimi pojavi in pestrostjo podzemnega sveta. Biser Malega Krasa je Krajinski park doline Glinščice. Njena posebnost se kaže v raznolikosti živalskih in rastlinskih vrst. Mejmimo na Italijo in Hrvaško.

Ko vas brezpotja zapeljejo do Čičarije, se čas ustavi v komaj sluteni preteklosti tega, nekdanjega zelo pomembnega prostora.

Pri nas boste občutili zrak, bogat z zdravjem, in prijaznost ljudi. Ne bo vam odveč sprehod po označenih poteh, speljanih ob najlepših biserih naše neokrnjene narave, ogled številnih naravnih in kulturnih znamenitosti ali kolesarjenje po urejenih in označenih kolesarskih poteh. Prijazne gostilne s tradicijo in turistične kmetije vam nudijo oddih in dobrote iz domače kuhinje, po katerih so znane daleč naokoli. Ugodne klimatske razmere in naravne danosti dajejo sadju Brkinov posebno vrednost. Naši sadjarji so vključeni v Brkinsko sadno cesto. Spoznajte skrivnosti žganjekuhe in pridelave kakovostnega sira ter drugih mlečnih izdelkov. Poleg govedoreje in drobnice je v prostoru čedalje bolj prisotna tudi konjereja z mednarodnimi konjeniški tekmovanji in jahalnimi šolami.

V Hrpeljah je umeščena Obrtno industrijska cona, ki je povsem zaživela. Tu je našlo svoj prostor veliko manjših in večjih podjetij iz Obale in od drugod. Lega tik ob avtocesti in železnici prinaša svoje prednosti.

Naši kraji in ljudje vas vabijo, da jih obiščete. Verjamemo, da boste mir in lepote krajev polno doživeli in se radi vračali.

Naš cilj:

»Zelena Mestna občina Murska Sobota«

V osrčju Pomurja leži Mestna občina Murska Sobota, obdana z rodovitnimi polji, Krajinskim parkom Goričko, termalnimi zdravilišči, idilično reko Muro in je z mestom Murska Sobota regijsko gospodarsko, kulturno, izobraževalno in družbeno središče regije.

Vizija razvoja Mestne občine Murska Sobota je Zelena Mestna občina Murska Sobota. To je koncept, ki zahteva trajnostni vidik pristopa k reševanju slehernega problema občine. Cilj Zelena Mestna občina Murska Sobota 2020 je zahteven projekt, ki zahteva konsenz vseh deležnikov v občini.

Mestna občina Murska Sobota je usmerjena v prihodnost. Glavni izzivi s katerimi se sooča so:

- ustvariti čim boljše in zanimivo poslovno okolje in s tem možnosti čim večjih zaposlitev v gospodarstvu, ki bo temeljijo na znanju in lastnih inovacijah,
- stalen boj proti revščini in socialni izključenosti,
- zagotoviti učinkovito varovanje okolja in habitatov ter zmanjšati ekološki odtis občine,
- odzvati se na demografske spremembe in obvladovati kulturno raznolikost,
- ter zagotoviti odlične življenjske in bivalne pogoje za naše občane in tiste, ki v mesto prihajajo.

Leta po nastopu globalne finančne krize Mestni občini Murska Sobota, kakor tudi Pomurju niso prizanašala. Propad velikih podjetij je regijo in s tem tudi občino pahnil v visoko brezposelnost in s tem tudi revščino. Po drugi strani pa so uspešno preoblikovana in uspešna domača in tuja nova podjetja izkazala veliko lastne inovativnosti in razvoja, globalno prisotnost, tehnološki napredek in informacijsko komunikacijske tehnologije, ki so vpete v evropske in globalne razvojne ter gospodarske tokove. Gospodarska rast v regiji se dviga in s tem tudi možnosti in priložnosti na domačem trgu. Proizvodnja in raba alternativnih virov energije so potenciali prihodnosti, ki jih Mestna občina Murska Sobota, njene institucije in podjetja delno že izrabljajo v sožitju z naravo in njenimi danostmi, podjetja pa s svojimi storitvami in izdelki dosegajo razmeroma visoko dodano vrednost na lokalnem in globalnem trgu. Prepričani smo, da bo prav to obdobje do leta 2020 dalo novega, pozitivnega vetra v jadra Mestne občine Murska Sobota in regije, katere središče je.

Pridite na oddih v naše termalno kopališče z edinstveno parafinsko vodo, na aktivno preživljanje prostega časa, kolesarske in pohodniške izlete ali le na potep po vinsko turistični cesti in odkrivanje kulinarčnih posebnosti kraja. Vabita vas mesto in okolica z bogato naravno in kulturno dediščino.

Hommage à
Picasso

Doživite mesto in obiščite lendavski grad, kjer si poleg stalnih razstav lahko od 17. aprila do 30. septembra 2015 ogledate razstavo najslavnejšega likovnega umetnika 20. stoletja. Razstava Hommage a Picasso prikazuje 40 originalnih grafičnih del Pabla Picassa in 71 originalnih likovnih del svetovno priznanih umetnikov 20. stoletja, ki so nastala ob 90-letnici tega velikana likovne umetnosti.

Obiščite nas in preživite prijetne trenutke na naših že tradicionalnih prireditvah

Kulinarično potovanje bomo začeli z zelenjavo kraljev na kulinarični prireditvi **špargljev in špargljevih jedi v Dolgi vasi**. Izjemna okolica, hlad obmurskih dreves in okus odličnih rib vas vabijo na tradicionalno poletno prireditev **Hotiški ribiški dnevi**. Na **tekmovanju v kuhanju ribje čorbe** lahko poizkusite to tradicionalno jed Panonske nižine.

Prireditve s pridihom multikulturnega in etnografskega izročila se bodo zvrstile od 29. avgusta do 5. septembra. Začeli bomo z največjo in najbolj odmevno prireditvijo **Bogračfestom**, festivalom kulinarike, kjer ob bograču, tradicionalni vinogradniški jedi, ki jo pripravljajo tekmovalne ekipe v kotličkih v starem mestnem jedru, ponujamo tudi druge domače dobrote. Teden kulturnih in kulinaričnih doživetij pa bo sklenila turistično-etnološka prireditev **Lendavska trgatev**.

Vabi vas svetovna prestolnica bograča!

Pridite in razvajajte vse svoje čute!

www.lendava-vabi.si

Dan špargljev in špargljevih jedi
9. maj 2015

Hotiški ribiški dnevi
16. - 18. avgust 2015

Mednarodno tekmovanje v kuhanju ribje čorbe
22. avgust 2015

Bogračfest
29. avgust 2015

Lendavska trgatev
5. september 2015

Občina Zagorje ob Savi je bila v minuli finančni perspektivi izjemno uspešna pri črpanju evropskih sredstev, saj jih je prejela 20,7 milijona evrov. V ta znesek so vključeni projekti regionalnih spodbud, spodbud za kmetijstvo, kot tudi kohezija in direktni projekti z Evropsko komisijo v okviru šestega raziskovalnega programa – pobude CONCERTO. Največja operacija ta hip še poteka, gre pa za izgradnjo zbiralnika in centralne čistilne naprave, ki bo dokončana letos. Projekt, katerega vrednost znaša 11 milijonov evrov, vključuje izgradnjo čistilne naprave in kanalizacijskega sistema za naselji Kisovec in Zagorje, centralna čistilna naprava pa od konca lanskega leta že poskusno deluje. Vzporedno s tem projektom poteka še urejanje dotrajane javne infrastrukture. Na železniški postaji pa je nastalo novo, sodobno parkirišče P+R.

Občina skrbi tudi za ohranjanje rudarske dediščine ter razvoj turizma. V letu 2014 je bila uspešna na razpisu za pridobitev evropskih sredstev iz naslova Regionalnih razvojnih programov za projekta »Obnova Rudarskega muzeja Loke« in »Revitalizacija mestnega trga«, ki poleg ureditve mestnega središča vključuje tudi energetske sanacije stavb in odpravo arhitektonskih ovir za invalide.

V letu 2014 je občina odprla nov, energetsko varčen Vrtec Smrkci, s katerim je pridobila 11 novih oddelkov ter s tem zagotovila prostor 650 otrokom. Projekt je bil delno, in sicer v višini 1,8 milijona evrov financiran s sredstvi Evropske unije. Poleg tega je s postavitvijo igral v Evroparku občina poskrbela tudi za najmlajše občane.

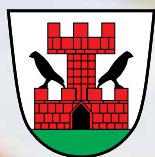

V občini so bile v zadnjih letih izvedene številne investicije v učinkovitejšo rabo energije, tako javnih kot tudi zasebnih, večstanovanjskih objektov. Obnovljenih je bilo več kot 40 odstotkov slednjih - obnova je tako zajela kar 800 stanovanj oziroma 28.000 m² neto tlorisne površine. Letna dinamika energetske obnove fonda večstanovanjskih objektov je v zadnjih petih letih znašala približno 10 odstotkov. S takšno dinamiko bo občina dosegla in celo preseгла zastavljene cilje EU, ki se tičejo povečanja energetske učinkovitosti. Poprej optimistično zastavljeni akcijski program je tako postal sestavni del lokalnega energetskega koncepta Občine Zagorje ob Savi.

V preteklih dveh letih so bili z evropskimi sredstvi obnovljeni tudi naslednji javni objekti: Podružnična šola Kisovec, Dom kulture Kisovec, Osnovna šola Toneta Okrogarja ter Podružnična šola Mlinše.

V Zagorju ob Savi smo zelo ponosni na investicijske projekte, saj ti neposredno vplivajo na prijetnejše bivanje občanov, poleg tega pa njihova trajnostna usmerjenost in ekološka ozaveščenost dolgoročno ohranjata kvaliteto naravne dediščine občine Zagorje ob Savi - ter s tem tudi kvaliteto življenja vseh nadaljnjih generacij naše zelene doline.

Metlika

na sončni strani Gorjancev

Kje dandanes iskati raj, če ne v odmaknjenih in neokrnjenih pokrajinah, kjer se prepletajo spokojnost, drugačnost ter bogata naravna in kulturna dediščina? Zato dobrodošli v osrčju Bele krajine, kjer se med Gorjanci in reko Kolpo skriva starodavna Metlika.

Metliška občina je kraj z mnogoterimi obrazi. Zaradi svoje odmaknjenosti je skrivnostna, neokrnjena in čista, njen razgiban svet pa prepoln čarobnih koticov, ki ponujajo od diih in razvedrilo. Čeprav geografsko odmaknjena, je že pred stoletjem orala ledino na marsikaterem področju. Tudi danes se lahko pohvali s kulturnimi običaji, kulinaricnimi posebnostmi in prireditvami, ki jih ni najti v še tako razvitih in bogatih krajih. Pozimi bela in spokojna nudi ogleda stavbne in kulturne dediščine, spomladi cvetoča vabi po pohodniških in kolesar-

skih poteh, v toplih mesecih ohladitev ponudi zelena in čista lepota Kolpa. Kraj pa še posebej zablesti v jesenskih barvah, ko se napolnijo belokranjske kašče in vinski hrami. Tukajšnji vinarji pridelujejo vina, ki zadovoljijo še tako zahtevnega pivca. V mesecu maju jih lahko vsako leto obiskovalci okušajo na tradicionalni prireditvi Vinska vigred. Tudi okusna domača hrana in gostoljubnost popotnike prepričajo, da se v deželo belih brez vračajo znova in znova.

Naj valovita kraška pokrajina, posuta z vasicami in polji, z gozdovi, vinogradi in s stelniki očara tudi vas. Obiščite nas in ponudili vam bomo vsega tistega, česar imamo v izobilju; prelepe narave, starih običajev, dobre hrane in pijače ter zvrhano mero srčnosti, ki jo premore naša belokranjska duša.

Dobrodošli v najsrečnejši občini na svetu, občini Grosuplje!

Občina Grosuplje je od slovenske prestolnice oddaljena le dobrih deset minut vožnje po avtocesti v smeri proti Novemu mestu. Razvojno naravnana občina je vedno bolj poznana po svojem družabnem življenju, velja pa jo obiskati tudi zaradi njenih naravnih in kulturnih turističnih znamenitosti.

Ena izmed odmevnejših športno rekreativnih prireditev je prav gotovo **Kolesarski maraton treh občin**, ki je pravim kolesarskim navdušencem gotovo že poznan. V nedeljo, **7. junija 2015**, bo na območju občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje potekal že 17. po vrsti. Udeleženci lahko izbirajo med tremi progami, različnih vzponov in dolžine, vendar vse tri namenjene boljšim rekreativcem, med progo za gorske kolesarje, zadnja leta pa predstavlja novost tudi **Družinski kolesarski maraton**. Ta je namenjen staršem in njihovim malčkom, in pa predvsem vsem tistim, ki radi uživajo v neokrnjeni naravi.

Vsako leto bolj obiskana in širše poznana je tudi prireditev **Grosuplje v jeseni**. V soboto, 19. septembra 2015, bodo center Grosuplja preplavile zanimive stojnice športnih, kulturnih, turističnih in drugih društev, organizacij, in tudi podjetnikov. Prireditev bo pospremil bogat kulturni program, seveda pa ne gre brez otroškega živ žava ter druženja ob glasbi, hrani in pijači. Skratka, prireditev, na kateri se bomo zabavali prav vsi.

Naj se pohvalimo, da iz Afrike v našo občino vsako pomlad prileti več štorkelej, **naravoslovna učna pot Po sledih vodomca** pa je

bila s strani Turistične zveze Slovenije v letu 2014 prepoznana za eno izmed naj tematskih poti v Sloveniji. Ureditev območja predstavlja primer dobro vzpostavljenega odnosa med sodobnim človekom in naravo, ki jo moramo ohranjati in njeno življenje približati ljudem.

Sicer pa se občina Grosuplje razprostira sredi skrivnostnega kraškega sveta, polnega naravnih lepot. Največji sta **Krajinski park Radensko polje**, kjer lahko čarobnost območja in pestrost rastlinskega ter živalskega sveta odkrivamo skozi vse letne čase in **Županova jama**, ki jo povezuje sedem čudovitih dvoran in je ena najlepših kraških jam v Sloveniji.

Občina ŠENTRUPERT

Lokalna samooskrba in turizem v navezavi na kulturno dediščino so razvojni cilji do leta 2025.

Prijetno domače v občini Ivančna Gorica

Občina Ivančna Gorica se razvija pod sloganom Prijetno domače, ki je prerasel okvir blagovne znamke v simpatičen preplet tradicije, kulture, turizma, podjetništva, zdravega načina življenja in lokalne identitete. V okviru iskanja sinergij med turizmom in kulturo s poudarkom na tradiciji in kulturni dediščini je Občina Ivančna Gorica ustanovila zavod Prijetno domače za turizem, kulturo, turizem, promocijo, informiranje in upravljanje Jurčičeve domačije. Pod okriljem slednjega se odvijajo že uveljavljene prireditve in organizirajo nove.

Poleg tradicionalnega Jurčičevega pohoda vsako prvo soboto v marcu, Zavod Prijetno Domače, vabi na Ivankin sejem 28. marca in še posebej 8., 9. in 10. maja na pohod po Krožni poti Prijetno domače, ki vas popelje skozi vseh dvanajst biserov občine Ivančna Gorica. Ne glede na kakšen način jo boste ubrali, peš ali s kolesom, kot avtomobilski izlet z družino, na konju ali pa vseh 12 točk celo pretečete, boste ob tem lahko uživali v prijetnem valovanju naše krajine, spoznavali naše znamenitosti in se mogoče vendarle prepustili skoraj že pozabljenim občutkom domačnosti iz časa vašega otroštva. Več o Krožni poti Prijetno domače najdete na <http://www.prijetnodomace.si/krozna-pot/>. Brez dvoma vas bo za obisk še dodatno spodbudil ogled promocijskega filma na <http://www.ivancna-gorica.si/o-ivancni-gorici/predstavitev2/>, če pa vas

bolj zanima posamezna destinacija si lahko pomagate s predstavitvenimi filmi o ponudbi posamezne krajevne skupnosti na <http://www.ivancna-gorica.si/aktualno/video-arhiv/oddaje-oturisticni-ponudbi-v-obcini-ivancna-gorica/>. Vsem tistim, ki bolj prisegate na osebni stik pa bo z veseljem pomagal Miha Genorio direktor Zavoda Prijetno domače s katerim pridete v stik preko info@prijetnodomace.si ali po telefonu 01 781 21 28.

Predstavitev občine PREBOLD

Občina Prebold leži na južnem obrobju Spodnje Savinjske doline, na severu občine leži ravninski del s polji in nasadi hmelja, na jugu se dviga hribovje, ki se vzpenja vse do najvišje Mrzlice (1122 m). Občini Prebold je uspelo zadržati povezanost neokrnjene narave s prijaznostjo domačinov in bogato kulturo, prepletano s pridihom preteklosti, kar z gostoljubnostjo danes tvori biser podeželja, ki lahko ponudi tudi ugodne poslovne pogoje v dveh industrijskih conah v Preboldu in v Latkovi vasi. Mnoga uspešna podjetja, ki delujejo v občini (Odelo, Ograje Kočevar, Schiedel, Bisol...) pokažejo, da Občina Prebold ponuja tudi ugodno poslovno okolje ter ljudi, ki znajo in zmorejo soustvarjati podjetja, ki odlično poslušajo na zahtevnih trgih doma in v tujini.

V Preboldu se skozi vse leto vrstijo številni dogodki: kmečka tržnica v Preboldu, srečanje koscev in grabljic v Sv. Lovrencu, fes-

tival narodno zabavne glasbe za pokal Savinjske doline v Marija Reki, gledališke predstave, tematski pohodi in številne družabne prireditve ter tekmovanja, na katerih se zbere množica obiskovalcev, ki se v vročih mesecih lahko ohladijo v letnem kopališču. Vse leto pa si je na Režajevi domačiji mogoče ogledati muzejsko zbirka Prebold skozi čas. Dva avtokampa, hotel in več zasebnih prenočišč ponuja gostom možnosti obiska v občini tudi za dlje časa.

V občini so doma tudi kmečke dobrote, ki jih že 10 let, vsako prvo in tretjo soboto v mesecu lahko poizkusite na kmečki tržnici na dvorišču pred muzejem v Režajevi domačiji. Med drugimi se predstavijo tudi kmetije, ki so po svojih izdelkih poznane po vsej Sloveniji. V sklopu kmečke tržnice se vsako leto organizirajo cvetlična tržnica, velikonočni festival potic, martinovanje, smučarski sejem in prireditve v veselem decembru.

OBČINA GORIŠNICA

Občina Gorišnica se razteza med ravninsko poljskim in haloško gričevnatim svetom, ki ga ločuje reka Drava, nekdanj zaradi splavarjev in brodarjev pomembna prometna pot, meri 29 km² in ima okoli 4.000 prebivalcev. Središče občine je Gorišnica, gručasto naselje na ptujskem polju ob magistralni cesti Ptuj – Ormož.

V ravnini, v vasi Gorišnica, kjer se križata stara deželna, nekdanja rimska cesta Ptuj – Ormož in potok Pesnica, so v konfiguraciji zemljišča vidni sledovi utrjene postojanke nekdanjega dvora v Gorišnici. Po dvoru Gorišnica poimenovani vitezi nastopajo v spremstvu Ptujskih gospodov od leta 1235 dalje, ko se omenja Ortolfus de Gorissendorf.

Prav tako se vas Gorišnica ponaša z najstarejšo, v celoti obnovljeno panonsko hišo - DOMINKOVO DOMAČIJO, ki je stara preko 300 let.

Hiša je lesena. Ometana je z debelo plastjo ilovnatega ometa, pravimo, da je "cimprana". Grajena je na "ogel" (akel, na ključ). Stanovanjski in gospodarski del se stikata. Je muzej na prostem. Vsi predmeti v hiši so ohranjeni.

Pod slamnato streho skriva čudovito črno kuhinjo, "hišo", izbo, shrambo, vežo, gospodarski del-skedenj, hlev, priročno delavnico, stelnik in zrnsko klet.

Med opremo najdemo vse od nabožnih podob in oltarčkov, postelje iz začetka stoletja, stolov iz različnih časov pa do približno sto let stare krušne peči in predmetov v črni kuhinji, kar odraža način nekdanjega življenja. Značilno znamenje panonske hiše pa je tudi koruznjak.

V življenju smo navajeni delati in vložiti veliko napora za uresničitev zastavljenih ciljev. Zato zaupamo vase in z veseljem sprejmemo prijatelja in gosta ter mu ponudimo domače dobrote.

Jožef Kokot
župan Občine Gorišnica

Polhograjska graščina

Poroka v romantični Polhograjski graščini v Občini Dobrova – Polhov Gradec, le korak iz Ljubljane

Si želite poroke v urejenem parku, ki ga obdajajo okoliški hribi, v zelenem okolju, stran od mestnega vrveža in gneče? Če je vaš odgovor pritrdilen, potem lahko zakonsko zvezo v spremstvu grofa Blagaja sklenete:

- v poročni dvorani v graščini,
- v paviljonu v grajskem parku.

V 17. stol. je bila graščini prizidana grajska kapela z bogato baročno štukaturo, kjer danes nudimo možnost cerkvene poroke. Če se vam zdi grajska kapela premajhna, se lahko za cerkveni obred dogovorite v župnijski cerkvi Marijinega rojstva ali v cerkvi sv. Petra v Dvoru.

Pogostitve po obredu so v primeru lepega vremena v grajskem parku, največkrat pod stoletno lipo, v primeru slabega vremena pa v graščini.

Več

Javni zavod Polhograjska graščina
Polhov Gradec 61, 1355 Polhov Gradec

e: info@grad-polhovgradec.si
www.grad-polhovgradec.si

Poročite se v Polhograjski graščini ...

Eko sklad
Slovenski okoljski javni sklad
Eco Fund
Slovenian Environmental Public Fund

Javni pozivi za dodeljevanje spodbud Eko sklada tudi v letu 2015!

Objava novih javnih pozivov bo predvidoma v marcu 2015!

Nepovratna sredstva za občane:

- ukrepi za učinkovito rabo energije in rabo obnovljivih virov energije v stanovanjskih stavbah
- trajnostna mobilnost (nakup ali predelava vozila na električni pogon)

Omenjena nepovratna sredstva bo možno kombinirati s kreditom Eko sklada po ugodni obrestni meri 3 mesečni EURIBOR + 1,5 %.

Nepovratna sredstva za pravne osebe:

- trajnostna mobilnost (nakup ali predelava vozila na električni pogon)

Kredit: Objavljeni bodo javni pozivi za:

- občane
- pravne osebe, samostojne podjetnike in zasebnike
- lokalne skupnosti.

Namen: Poleg ukrepov učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov energije bo možno zaprositi za kredit za naložbe na vseh področjih varstva okolja, ki izkazujejo ugoden okoljski učinek.

SPREMLJAJTE SPLETNE STRANI EKO SKLADA, ZBIRAJTE INFORMACIJE, DA BOSTE LAHKO PRAVOČASNO ZAPROSILI ZA SREDSTVA EKO SKLADA ZA VAŠE OKOLJU PRIJAZNE NALOŽBE!

Vabilo k podpori pri nakupu koncertne harmonike PIGINI za Gallusovega varovanca Izidorja Kokovnika

»Koncertnega pianista čaka na odru običajno klavir znamke Steinway – za uspešno izvedbo potrebuje torej le še znanje, izkušnje, tehnično pripravljenost in seveda tisto, kar lahko da le narava: nadarjenost za muzikalno interpretacijo.« - Takole nekako smo pred dvajsetimi leti začeli s kampanjo za nakup harfe za Mojco Zlobko, ki je bil prvi zares velik projekt Ustanove Gallus. Mojci smo zagotovili harfo Horngacher, s katero je lahko uspešno prodrla na mednarodne koncertne odre.

Ob harfi za Mojco Zlobko smo v 25-ih letih skupaj z donatorji, sponzorji in mecenami pomagali priti do instrumenta klarinetistu Mateju Bekavcu, koncertnemu harmonikarju Primožu Parovelu, pianistoma Eriku Šulerju in Anji German, kitaristoma Boru Zuljanu in Maku Grgiču, flvtistu Martinu Beliču in violinistki Tanji Sonc.

Gallusov varovanec, koncertni harmonikar Izidor Kokovnik iz Pariželj pri Braslovčah, se je že uspešno dokazal na mednarodni glasbeni sceni, vendar se je moral umakniti, ker njegov tedanji instrument ni zagotavljal pričakovane kakovosti, še več, vedno ga je skrbelo, da mu bo harmonika sredi nastopa ali koncerta odpovedala poslušnost...

Ustanova Gallus se je zato odločila podpreti nakup koncertne harmonike za Izidorja in mu s tem omogočiti nadaljnje koncertiranje po svetu. Vrhunski instrument – koncertna harmonika PIGINI - stane 25.000 evrov, kar je skoraj nedosegljiv zalogaj za podiplomskega študenta, da bi sam zagotovil celoten nakup. Naša želja je, da bi zbrali vsaj polovico potrebnih sredstev za harmoniko, ki jo zdaj Izidor že ima in lahko z njo koncertira, vendar jo mora še odplačati.

Doslej smo s pomočjo donatorjev in sponzorjev že zbrali dobro desetino celotnega zneska. Letos, če bo potrebno pa še v naslednjem letu, pa vabimo tako dosedanje, kot nove donatorje in sponzorje, da podprete nakup tega izjemnega instrumenta. Ena od možnosti in priložnosti podpore pa je tudi Izidorjev nastop ali koncert za vaše potrebe oziroma dogodek.

Mladim in nadarjenim glasbenikom omogočamo promocijo, koncerte in nastope, izdajo zgoščenk (»glasbenih osebnih izkaznic«), štipendije, instrumente in – kar je zelo pomembno – tudi pomembne umetniške reference in dostop do priznanih profesorjev v tujini.

V letih od ustanovitve pa do danes je bilo manjše ali večje podpore deležnih preko stopetdeset glasbenih in tudi nekaj plesnih talentov.

Izidor Kokovnik, koncertni harmonikar: »Če ne bi bil glasbenik bi zamudil enega izmed lepših poklicev na svetu.«

Gallusov varovanec, Izidor Kokovnik, doma v Parižljah pri Braslovčah, je z igranjem harmonike začel pri 14 letih. Pod uspešnim mentorstvom Mije Novak in Francija Falanta se je vpisal na Umetniško gimnazijo v Velenju, kjer je leta 2004 maturiral. Glasbena šola Velenje in profesor Zmago Štih sta Izidorju odkrila neskončen svet glasbe in ga prepustila nadaljnjemu raziskovanju. Koncertno harmoniko je od leta 2004 študiral na Visoki šoli za glasbo "Franza Liszta" v Weimarju (Nemčija) pri prof. Ivana Kovalu, kjer je leta 2008 diplomiral iz pedagoške smeri in se nadalje umetniško izpopolnjeval v Weimarju. Od oktobra 2010 šolanje nadaljuje na ljubljanski Akademiji, kjer je bil dve leti podiplomski študent enega prvih Gallusovih varovancev, danes mednarodno priznanega koncertnega harmonikarja Primoža Parovela, ki deluje na Taiwanu. Trenutno Izidor zaključuje magistrski študij pri prof. Luki Juhartu.

V sebi zagotovo nosi mednarodni potencial, kar je že nekajkrat dokazal s svojimi uspešnimi nastopi v tujini. Sodeloval je z weimarskim ansamblom za sodobno glasbo (krstna izvedba skladbe Marianne Richter Tri Lilije) in s profesorjem za kompozicijo Wolf-Günther Leidelom, kjer je za njegov avtorski CD ("Liliths Schlaf") posnel in prej krstno izvedel skladbo Geschwindmarsch.

Med pomembnejše nastope in gostovanja sodijo koncerti pod okriljem Zveze Glasbene mladine Slovenije, poustvaritev skladbe Rej (L. Lebič) na podelitvi Župančičeve nagrade za življenjsko delo enemu najpomembnejših slovenskih skladateljev prof. Lojzetu Lebiču, recital na mednarodnem glasbenem festivalu Nei suoni dei luoghi v Italiji in solistični koncert v okviru projekta Made in Velenje - partnersko mesto Evropske Prestolnice Kulture Maribor. Nastopal je v Slovenski Filharmoniji in večkrat preko Glasbene mladine ljubljanske.

Spomladi leta 2014 je kot solist nastopil z orkestrom Slovenske filharmonije in dirigentom Lorisom Voltolinijem v okviru koncertnega abonmaja ljubljanske Akademije za glasbo s skladbo VACLAVA Trojana »Pravljice« za harmoniko in orkester. Jeseni je bil zelo odmeven njegov nastop na koncertu ob 60-letnici skladatelja Uroša Rojka, katerega je Dnevnikov kritik Gregor Pompe ocenil kot izjemnega. »Če ne bi bil glasbenik bi zamudil enega izmed lepših poklicev na svetu,« pravi Izidor.

VAŠA POSLOVNA VPRAŠANJA? NAŠI ODGOVORI!

O VSEH PODJETJIH IZ 18-IH EVROPSKIH DRŽAV.

www.bisnode.si

*Bisnode d.o.o.,
Likožarjeva ul. 3, 1000 Ljubljana,
T: 01 620 2 700, E: info.si@bisnode.si,
W: www.bisnode.si*

Vaš dan

z našo energijo gnan.

PETROL

70
let

www.petrol.si/elektrika

